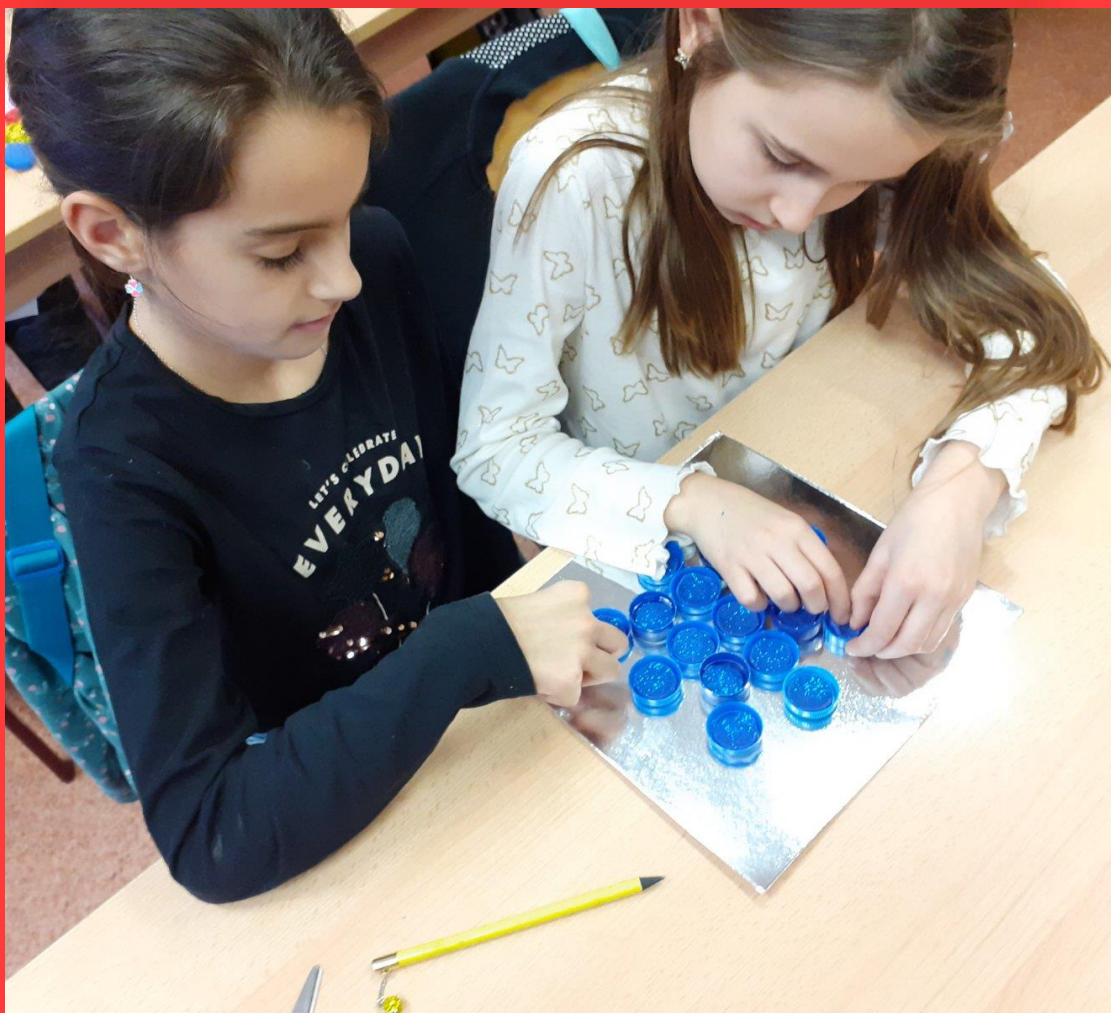

Мр Филип Фидановски

Жаклина Ристовска

Мр Весна Бошковска

**Приручник за наставнике
за извођење наставе
Ликовног образовања
за III разред деветогодишњег образовања**

Мр Филип Фидановски

Жаклина Ристовска

Мр Весна Бошковска

**Приручник за
наставнике за
извођење наставе
Ликовног
образовања
за III разред на
деветогодишњег образовања**

Поштовани наставници,

Приручник из Ликовног образовања намењен је одељењским наставницима, у циљу усмеравања и олакшавања планирања, организације и извођења наставе ликовног образовања у трећем разреду. Садржаје који се налазе у сценаријима можете **преузети, модификовати** или вас могу подстаћи да креирате нове активности које одговарају разреду коме предајете.

Неке активности су усмерене ка практичном раду, неке ка савладавању ликовне теорије, неке ка естетској анализи, а неке ка ликовном стваралаштву. Искрено верујемо да ће вам упутства из Приручника помоћи, подстаћи вас и развити креативност и иновативност у извођењу наставе како бисте стално одржавали интерес и пажњу ученика ка ликовном стваралаштву и ликовној уметности уопште.

Аутори

Опис и структура Приручника

Приручник за наставнике Ликовног образовања креиран је према новом наставном програму за трећи разред за предмет Ликовно образовање у коме су објашњени методски приступи. Заступљен је са 36 часова годишње и 1 часом недељно.

Теме које ће бити обрађене су:

- Цртање (са 10 часова).
- Сликање (са 16 часова).
- Пластично обликовање и грађење (са 5 часова).
- Штампа, дизајн и визуелне комуникације (са 5 часова).

Ликовна писменост

Преко програмских садржаја из предмета Ликовно образовање ученици треба да упознају и разумеју постојање ликовног језика и служећи се њиме артикулишу свој ликовни израз, што ће зависити од степена развија индивидуалних способности и перцепција, креативног мишљења и изражавања, као и од стимуланса који обезбеђује средина.

Задатак наставника је да допринесе и подстакне решавање ликовног проблема на нов и необичан начин, преко примене креативне игре кроз коју се ученик мотивише за ликовно изражавање, развијање ликовне и креативне способности, савладавање ликовног језика и изражавање мисли и емоција.

Ученици ће научити да изразе радозналост и интерес за ликовни рад и ликовно стваралаштво, као и да развијају способности за примену различитих материјала и техника цртања, сликања, моделирања, пластично обликовање и грађење, графику, дизајн и визуелне комуникације у ликовном изражавању.

Практичне активности које ће имати преко употребе линије, боје, облика, текстуре, запремине омогућиће им да разумеју функцију боје у свакодневном животу и да самостално и слободно изразе своја знања, искуства, утиске, мисли и машту.

Циљ је да практично примене стечено знање како би користили различите елементе у дизајнирању предмета, да стварају (самостално, у тандему, групно), да умеју да одаберу праву идеју, активност, средства и да осмисле целовито уметничко дело.

Истраживања ученика у различитим уметничким областима, изражавање критичког мишљења, емоција и утисака са посматраних уметничких дела, као и коришћење компјутерске технологије у ликовном стваралаштву, развијање културно-хигијенских и радних навика помоћиће ученицима да разумеју тајне ликовне уметности.

Према начину израде дела ликовна уметност се дели на: **цртање, сликарство, пластично обликовање и грађење, графику и дизајн и визуелне комуникације.**

Ликовни елементи су стално у човековом окружењу. Присутни су у природи која га окружује, предметима у дому, као и у примењеној ликовној уметности и уметничким делима. Ликовни **елементи** су: линија, правац, величина, текстура, облик, боја, тон и простор.

Опрема и средства

Наставна средства која ће се користити у настави ликовног образовања су:

- Аудиовизуелна средства (телевизор, ДВД плејер, ЛЦД пројектор, касетофон, дигитални фотоапарат, дигитална камера, компјутер, паметна табла, таблет за цртање, штампач или други дигитални уређаји).
- Интернет, образовни софтвери.
- Средства и материјали за цртање (туш, перо, дрвеће, папир, папир у боји, оловка, дрвене бојице, уљане бојице, креде, фломастери, природни и вештачки материјали, штафелаји...).
- Средства и материјали за сликање (акварели, блок, четке, хамер папир, темпера бојице, пастел, туш у боји, палета, папир у боји, природни и вештачки материјали).
- Средства и материјали за пластично обликовање и грађење (пластелин, брашно, тесто, глина, песак, снег, стиропор, пластика, амбалажа, алуминијумска фолија, воће, предмети различитих облика и други дидактички материјали).
- Средства и материјали за штампање, дизајн и визуелне комуникације (печат, шаблони, картон, еколошке боје, воће, картон-штамба, природни и вештачки материјали, мараме, украсни папир, кесе за паковање, фотографије, украси, накит, салвете, илустрације, маказе, лепак итд.).
- Стваралачки неликовни материјали (чешаљ, четкице за зубе, шминка, лак за нокте, свећа, сапун, кишобран, шешир, камен, газ, ЦД, соковник, поврће и воће, текстил, шоље, тањир итд.).
- Надгледна средства (цртежи, слике, фотографије, радови, модели, часописи, постери, апликације, илустрације, корице, књиге, проспекти, возила играчке, саобраћајна средства, животиње итд., атеље, штампарија, музеји, уметничке изложбе, споменик, скулптура, биста, фонтана итд.).

Организација часа

Организација делова часа зависиће од реализације стандарда према Наставном плану и програму, садржаја рада, ликовне технике и материјала који ће се примењивати на том часу, као и од креативног приступа наставника. Ученици ће радити самостално, у пару или у групама. У завршном делу часа прави се изложба и анализа ликовних радова ученика са аспекта стандарда који треба да буде део ликовног језика ученика. Сваки ликовни рад ученик треба да чува у свом портфолију.

Ликовним активностима ученици могу да се баве и након завршених редовних обавезних и факултативних предмета у току петосатног боравка у школи. (Сваки наставник организује своје време за активности према условима и потребама.) На сваком часу наставник прати активност ученика и помаже где је потребно. Уколико има ученика **са посебним образовним потребама**, наставник или асистент ради са њима појединачно или у пару/групи са осталим ученицима.

Кад год је то могуће, врши се међупредметна интеграција, односно интеграција активности и појмова током планирања и реализације наставе. Интеграција омогућава ученицима да укључе перспективе других предмета у оно што проучавају у овом предмету и да повежу знања из различитих области у целину. Уколико ученици **немају довољно времена** на часу Ликовног образовања, имају могућност **да ликовни рад заврше** у времену за друге активности.

Оцењивање

Оцењивање ученика и његових резултата из предмета Ликовно образовање значи боље разумевање развоја ликовног израза ученика и његовог индивидуалног мишљења и расуђивања, његових стваралачких способности, као и његовог напредовања. Нема лоших ученичких радова јер свако уметничко дело носи специфичности дејче индивидуалности. Дакле, **сви уметнички радови** треба да буду изложени на одговарајућем месту у учионици.

Начин оцењивања теме

Дијагностичко оцењивање

Кроз различите едукативне игре, методе и технике открива се предзнање ученика о сваком садржају предмета.

Формативно оцењивање

Формативно оцењивање је континуирано током целог процеса учења у циљу побољшања постигнућа давањем и примањем повратних информација. То је оцењивање за учење јер служи за мотивисање ученика. Сваки ученик има свој портфолио који садржи индикаторе (ученичких ликовних израда, цртежа, радова итд.) и унапред припремљене евалуационе листе које се израђују према његовој конкретној листи.

Сумативно оцењивање

Сумативно оцењивање је на крају сваке теме како би се кроз евалуацију исте пружио доказ наученог и урађеног. Спроводи се кроз анализу ликовних радова, за оно што је научено из одговарајуће теме.

Уз Приручник дати су **Радни материјали** са занимљивим активностима за ученике у виду квиза као метода формативног оцењивања, практичних активности у циљу истраживања и стварања при изради различитих ликовних радова. У Радним листовима налазе се радови познатих уметника који могу послужити за остваривање испуњења стандарда за естетску анализу. Радни листови су помоћно средство у постизању резултата учења сваке теме, а наставник може упутити ученике да их користе на часу или после часа као вежбе за понављање или радне/практичне вежбе.

У наставку су разрађена **сценарија за часове** свих тема у III разреду. Дати су могући начини реализације и организације наставе кроз различите подстицајне и занимљиве активности и технике за ученике. Сваки разред има предлоге за цртеже или уметничке радове који одговарају садржају и стандарду који треба да се испуни. Уколико је потребно више времена за реализацију активности, ученици могу да раде у времену предвиђеном за друге активности.

Резултати учења

Након остваривања стандарда прве теме **Цртање** ученик/ученица биће способан/способна да:

1. црта применом различитих подлога, средстава и материјала за цртање;
2. користи нове ликовне елементе у цртежу: простор, текстуру, ритам и контурну линију;
3. користи сенчење и туширање приликом цртања;
4. користи компјутер за цртање предмета, ликова и појава из свог окружења. Ученик/ученица:
5. ће развити креативност и стећи мануелне вештине;
6. ће неговати хигијенско-техничке и радне навике.

Први час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за цртање (туш, перо, дрвеће, четкица, монохром, сенчење).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Разликује цртеже према подлози, средствима и материјалима које користи.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (7 минута)

Ученици се кроз игру подсећају на хигијенско-техничке и радне навике.

Креирајте алгоритам активности у припреми за уметничко стваралаштво.

Могући одговори ученика:

1. Постављам подлогу за ликовно (уметничко) изражавање.
2. Припремам материјал за цртачки рад.
3. Узимам блок за цртање (блок лист или други неопходни материјал).
4. Узимам оловку, гумицу, фломастере, уљане бојице итд.
5. Пратим упутства наставника.

Ученици преко технике **Грозд** наводе различите подлоге за цртање које су користили у другом разреду.

Могући одговори ученика:

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник демонстрира ликовне радове за које се користе различите подлоге и подстиче дискусију да ученици утврде која је **подлога** коришћена за ликовни рад, као и **материјали и средства** који су коришћени. Ученици одређују и дискутују о сваком ликовном делу.

(Може се направити и у облику квиза.)

Могући одговори ученика: оловка, оловке у боји (дрвене бојице), уљане бојице, фломастери, природни и вештачки материјали итд.

Подсећање о линији као ликовном елементу у цртежу и уметничком пољу **Цртање** кроз технику **Бура идеја**.

Могући одговори ученика:

Права је продужено кретање једне тачке.

Линија је права линија.

Линија је крива и права линија, дебела и танка.

Наставник објашњава контурну линију. Линија контуре означава видљиве границе објеката, сенке дају дубину и дефинишу њихов облик.

Наставник даје упутства за цртање мотива „Предмети из учионице“ где ће се оловком, четком, различитим врстама линија и контурних линија нанети различите подлоге (папир, картон, фолија, пластика, платно, кожа). (Претходно наставник припрема и планира материјале и подлоге у складу са тим.) Сваки ученик од понуђених бира подлогу на којој ће цртати и одговарајући материјал и средства за рад. Наставник упућује при избору материјала и средстава.

Примери:

а) Подлога – фолија; материјал и средства: фломастери/маркери.

- б) Подлога – папир; материјал и средства: оловка, дрвене бојице или танка четка са воденим бојицама.
- в) Подлога – тканина; материјали и средства: фломастери или уљане пастеле (уљане бојице).
- г) Подлога – картон; материјали и средства: фломастери или уљане пастеле (уљане бојице).
- д) Подлога – кожа; материјали и средства: фломастери или уљане пастеле (уљане бојице).

Ученици се самостално ликовно изражавају, користећи различите подлоге и одговарајућа средства и материјале. Цртају предмете у учионици користећи различите линије и контурне линије.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (8 минута)

Издавање цртежа, разгледање и анализа истих у односу на коришћење подлоге и избор одговарајућег материјала и средстава за цртање. Посебан акценат при анализи стављен је на различите врсте линија представљених на цртежу.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, оловка, дрвене бојице, фломастери, масне бојице, маркери - фломастери, разне подлоге за цртање.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Учесће у стварању сопственог уметничког дела.
- Анализа направљених уметничких дела.

Према стандарду оцењивања: **Разликује цртеже према подлози, средствима и материјалима које користи**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Да објасне контурну линију.
- Да примењују различите подлоге, средства и материјале за цртање.
- Да правилно комбинују подлогу са средствима и материјалима за цртање.
- Да примењују линију ликовних елемената, разне врсте линија.
- Да анализирају цртеже својих саученика у погледу употребе подлоге и одговарајућег избора средстава и материјала.

* Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу, односно листу за праћење напредовања ученика.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Овај наставни садржај се може интегрисати:

- а) са предметом македонски језик кроз активност описивања предмета у учионици.
- б) са предметом Природне науке кроз активност при давању примера материјала од којих су направљени предмети у учионици.

Други час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за цртање (туш, перо, дрвеће, четка, монохром, сенчење).

СТАНДАРДИ ОЦЕНИВАЊА

Упознаје се са новим материјалима и средствима за цртање: туш, перо, дрвеће, танка четка.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Наставник записује четири појма на табли, а ученици испод сваког појма треба да напишу на шта их асоцира, уз напомену да то буде ликовним језиком.

ТУШ	ПЕРО	ДРВО	ТАНКА ЧЕТКА
црн, плав, црвен	оловка	од дрвета	четка
флаша	метал	танак врх	танак врх

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Наставник демонстрира и објашњава шта је туш, туш у боји, перо, танка четка и подстиче отворену дискусију.

Како и на којој подлози бисте цртали овим материјалима и алатима за цртање?

Шта бисте нацртали њима?

Ученици дају идеје, мишљења и демонстрирају. Кроз примере објашњавају да би цртали тушем и пером, тушем и дрвећем, танком четком, воденим бојицама. Наставник демонстрира технике цртања тушем и пером, тушем и дрвећем, танким кистом, воденим бојицама, али и објашњава да је могуће цртати и танком четком и четком и демонстрира исто.

Које су линије коришћене током цртања?

(Могући одговори ученика: праве, криве, дебеле, танке итд.)

Како се зове линија која одваја предмет од осталих ствари на цртежу?

Контурна линија је видљива граница објекта или онога што се црта.

Ученици бирају и користе материјале и алате за цртање по свом избору, као што су: дрво са тушем, туш са четком, туш са пером. Напомиње се да линија оловке не би требало да буде прекривена тушем. Такође могу да користе тушеве у боји.

Ученици цртају по мотиву „Мој пријатељ“ применом ликовних елемената: контурна линија, различите врсте линија. Наставник објашњава да при цртању треба да примењују и комбинацију различитих врста линија. Ученици се ликовно изражавају користећи материјале за цртање и средства по избору од назначених.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Излагање цртежа, разгледање и анализа у односу на правилну примену нових алата и материјала за цртање и начин рада са њима. Посебан акценат је такође стављен на различите врсте линија које су примењене.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Подлога за цртање: бели лист из блока бр. 3, туш, танка четка, перо, дрвеће, слике уметника и цртежи ученика.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).

- Ликовна дела.
- Учешће у изради сопствених и анализа заједничких дела.

Према стандарду оцењивања: **Упознајте се са новим материјалима и средствима за цртање: туш, перо, дрвеће, танка четка**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Да објашњавају о линији као уметничком елементу.
- Да опише како су цртали наведеним материјалима и алатима за цртање и зашто су их изабрали.
- Да правилно користе поступке и начин рада са тушем са четком, тушем са пером, тушем са дрвећем.
- Да примене ликовне елементе линија и разне линије.
- Да комбинују различите врсте линија приликом израде цртежа.
- Да анализирају цртеже својих саученика у погледу примењене ликовне технике и примене линија ликовних елемената и различитих врста линија.

* Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу, односно листу за праћење напредовања ученика.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Овај наставни садржај се може интегрисати:

а) са предметом Математика, односно са темом Геометрија, кроз активност цртања разних врста линија, дужи.

б) са предметом Македонски језик, односно са облашћу Књижевност, изражавање и стваралаштво када се обрађује текст или песма о пријатељству.

Трећи час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за цртање (туш, перо, дрвеће, четка, монохром, сенчење).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Цртање новим техникама - туш и сенчење.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВODНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

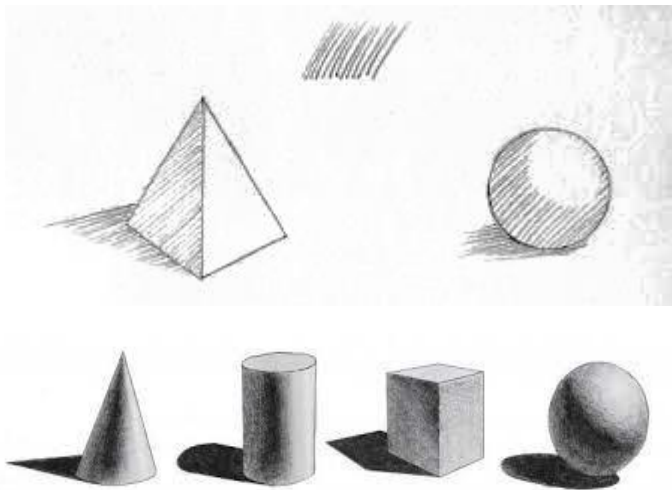
Учитељ подстиче игру „Сенке“. Ако постоје услови у школском дворишту, ученици излазе и целим телом праве различите фигуре из сенке.

1. Како бисте нацртали ове сенке?
2. Истражите да ли сваки објект у дворишту има сенку.
3. Колико су дуге или кратке сенке? Од чега зависи?
4. Узмите камен или мали предмет из дворишта, поставите га тамо где постоји извор светлости и

посматрајте његову сенку. Како бисте је приказали цртежом? Који материјал бисте користили да представите сенку?

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник представља и објашњава технику сенчења на платну са ЛЦД пројектором.

Он објашњава о техници сенчења и техници приказивања сенке предмета.

- Док цртате увек треба да гледате одакле долази светлост и како се сенка оцртава на предмету који цртате.

- Сенчење као уметничка техника је цртање површина које су под сенком. Светлост и сенка су неодвојиви феномени и свако тело или предмет има своју сенку.

- Наставник подстиче отворену дискусију о томе како би цртали да би приказали сенку предмета који посматрају. Ученици добијају наставни листић (стр. 7) и имају задатак да техником сенчења оловком направе сенку назначених предмета.

(Ликовно стваралаштво ученика где цртају према постављеним предметима у делу учионице где постоји извор светлости и видљива је њихова сенка.)

Наставник показује предмет постављен на месту где је изложен светлости и где је видљива његова сенка. Ученици треба да нацртају и представе сенку. Цртају по листу техником **Туш и сенчење**, користећи линију. Затим сенчењем представљају сенку нацртаног предмета (објекта). Наставник објашњава да је најбоље цртати тушем на глаткој страни листа из блока.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Излагање цртежа, разгледање и анализа у смислу како су израдили цртеж, којом техником и како су радили сенчење.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Лист хамера за сваког ученика, туш, перо, дрво, ученичка или ликовна дела која приказују сенчење, разне предмете (можда 3Д објекте).

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Створена ликовна (уметничка) дела применом сенчења.
- Учесће у стварању сопствених дела и анализа.

Према стандарду оцењивања: **Цртање новим техникама – Туш и сенчење**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Да објасне о сенкама објекта и о начину њиховог представљања на цртежу.
- Да опишу како су нацртали назначеним техникама сенчења.
- Да правилно комбинују технике **Туш и Перо** са оловком.
- Да анализирају цртеже саученика како би се учила техника сенчења којом је цртеж направљен.

* Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу, односно листу за праћење напредовања ученика.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

- Међупредметна интеграција се може урадити са предметом Математика, тема Геометрија, кроз активност када ученици описују 2Д објекте и одређују који 2Д објект је сенка предмета.

- Са предметом Математика, тема Геометрија, преко активности при именовању и описивању 3Д облика.

Четврти час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за цртање (туш, перо, дрвеће, четка, монохром, сенчење).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Комбинује материјале и технике цртања и ствара уметничку целину.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Наставник кроз технику **Бура идеја**: ТЕХНИКЕ ЦРТАЊА и МАТЕРИЈАЛИ активира предзнања ученика.

Које материјале за цртање сте до сада користили?

Могући одговори ученика: оловка, туш, тушеви у боји, фломастери, оловке у боји, уљане бојице...

Које технике цртања познајете?

Ученици говоре о техникама цртања које су користили.

Могући одговори: цртање оловком, туш са пером, туш са дрветом, тушевима у боји, фломастерима, оловкама у боји, уљаним бојицама, компјутером, сенчењем...

Наставник записује речи ученика и кроз отворену дискусију, ученици представљају своју омиљену технику цртања.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Ученици подељени у мале групе добијају задатак да прочитају део или целину текста који су обрадили. Треба да се договоре (у групи) да илуструју тај део или целину комбинацијом цртачких техника и материјала и створе целину. Као уметнички елементи користиће се различите врсте линија и контурних линија.

Свака група добија другачији део или целину текста. Групе представљају какву ће комбинацију техника цртања и материјала користити.

Могући одговори:

1. Цртање контурних линија тушевима у боји, а унутрашњост дрвеним бојицама.
2. Цртање контурних линија фломастерима, а унутрашњост и осталих делова дрвеним бојицама.
3. Цртање помоћу алата *Пеинт (Paint)*: оловка, боја, конзерва боје, разни 2Д облици.
4. Цртање оловком и сенчење предмета.

Ликовно стваралаштво: Ученици цртају по мотиву „Илустрација текста“ оловком, дрвеним бојицама, тушем у боји, фломастерима и компјутером користећи линију и стварају целину.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

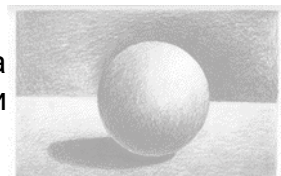
Излагање цртежа, њихово разматрање и анализа у односу на комбинацију цртачких техника и материјала, примену линије и контурне линије као ликовних елемената и како настаје целина.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, оловка НБ 5, оловке у боји, туш у боји, фломастери, таблет или компјутер.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Ликовна дела.
- Учешће у изради сопствених и анализа заједничких радова.

Према стандарду оцењивања: **Комбинује материјале и технике цртања и ствара ликовну целину**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Да наведу технике цртања и материјале које су користили.
- Да опишу како су комбиновали материјале и технике цртања.
- Да правилно примењују једну од објашњених техника сенчења.
- Да анализирају цртеже саученика у смислу примене контурне линије и различитих врста линија и објаснити како настаје целина.

* Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу, односно листу за праћење напредовања ученика.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција се може извршити са предметом Македонски језик, област Књижевност, изражавање и стварање када ученици обрађују текст и деле га у целине. Текст треба да буде прикладан за илустрацију. (Према уметничким делима, где свако уметничко дело представља једну целину текста, ученици могу да препричавају или ликовно стварају после обрађеног текста како би видели да ли су разумели садржај и да ли једна целина текста представља једну слику, односно једну уметничку целину.)

Резултати учења

Након постизања стандарда из теме **Сликање**, ученикот/ученичката ће бити способан/способна да:

- користи различите технике, подлоге, средства и материјале у сликању;
- слика са применом примарних и секундарних боја;
- разликује оригинално уметничко дело од репродукције;
- ствара уметничку композицију хладним и топлим бојама;
- користи компјутер и друге дигиталне уређаје у сликању.

Ученикот/ученица ће:

- развијати креативност кроз сликање;
- развијати и неговати хигијенско-техничке и радне навике.

Пети час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за сликање (темпера боје, водене боје, туш у боји, четке, пастел, палете, папир у боји, природни и вештачки материјали, колаж/мешовити медији...

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи различите технике и поступке у сликању (купање, гребање, прскање, колаж/мешавина медија, итд.).

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

На клупи су изложена различита средства и материјали за сликање (темпера бојице, акварели, туш у боји, четке, пастел, палете, папир у боји, природни и вештачки материјали, колаж/мешовити медији). Ученици прегледају и разговарају о средствима и материјалима за сликање.

ГЛАВНИ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Наставник подстиче дискусију о боји, о простору и о хармонији боја.

Боју налазимо свуда око нас, она боји ствари које нас окружују у прелепе боје.

Простор је представљен на слици. Све кроз шта се крећемо, птице, возила, зове се простор...

Хармонија боја подразумева коришћење сличних боја.

Наставник указује ученицима да приликом ликовног изражавања могу да користе различите технике и поступке (купање, гребање, прскање итд.).

Ученици се упућују да користе темперне бојице, водене боје или туш у боји када креирају уметничку композицију „Изласка/заласка сунца“. Наставник објашњава да уз помоћ четкице могу растворити боју водом и директно да ураде купање белог листа, при чему се води рачуна о датом мотиву. **Купање** белог листа се може обавити четком умоченом у боју, четком умоченом у туш итд.

Ученици се упућују како да направе **гребање** на претходно нанешеној темперној боји на белом листу помоћу четкице за зубе, сунђера, жице за судове, чачкалице за уши.

Током ликовног стваралаштва ученицима се даје упутство за коришћење темперних бојица (претходно растворених у води) и како четкицу за бојање да примене у поступку сликања – **прскање**. Да би се извршио поступак прскања, туш у боји се може користити директним прскањем листа.

Као **подлога за сликање** користи се папир за цртање на грубој страни, који добро прима боју.

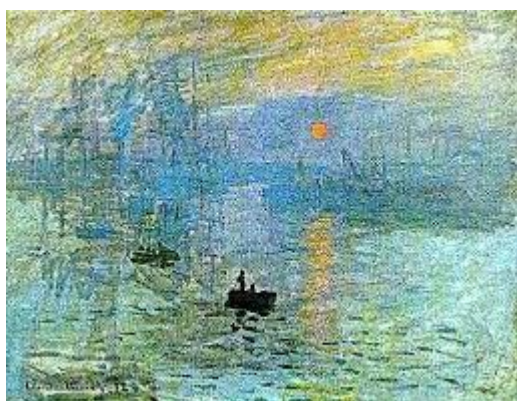
Наставник води разговор о Сунцу (место изласка и место заласка) гледајући фотографије и уметничке слике.

Залазак сунца

Излазак Сунца

Ученици се упућују да самостално сликају на дати мотив „Изласка/заласка сунца“ темперним бојицама, млин бојама или тушем у боји користећи боју, простор, хармонију боја. Они добијају упутства да у уметничком стваралаштву комбинују различите сликарске технике и поступке примењујући боју, простор и хармонију боја.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Излагање цртежа, разгледање и анализа у односу на средства и материјале за сликање (темпера бојице, водене бојице, туш у боји).

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, материјали за сликање: темперне бојице, водене бојице, бела темперна бојица у великој туби, чаше за воду, туш у боји.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Ликовна дела.
- Учесће у изради сопствених дела.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција се може извршити са предметом Македонски језик, област Књижевност, изражавање и стварање при причању прича на задату тему. Ученици на часу Македонског језика имају задатак да напишу причу засновану на сопственом ликовном делу „Један дан изласка сунца“ или „Један дан заласка сунца“.

Шести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за сликање (темперне боје, водене боје, туш у боји, четке, пастел, палете, папир у боји, природни и вештачки материјали, колаж/мешовити медији).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи различите технике и поступке у сликању (купање, гребање, прскање, колаж/мешавина медија, итд.).

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Кроз технику **Бура идеја** ученици изражавају своја знања о сликарским средствима и материјалима (темперне бојице, водене бојице, туш у боји, четкица).

Кроз технику **Бура идеја** исказују своја знања о различитим техникама и поступцима у сликању (купање, гребање, прскање). Истичу изазове са којима су се суочавали у ликовном изразу датог мотива „Излазак и залазак Сунца“.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Наставник објашњава технику сликања **Колаж/микс медија**. То је техника која користи било коју врсту материјала (новине, фотографије, часописи, листови у боји, хамери у боји, самолепљиви папир у боји) за прављење колажа, мешавине/микс разних материјала.

Наставник презентује слике направљене у **Колажу/микс медија** и даје објашњење о њима.

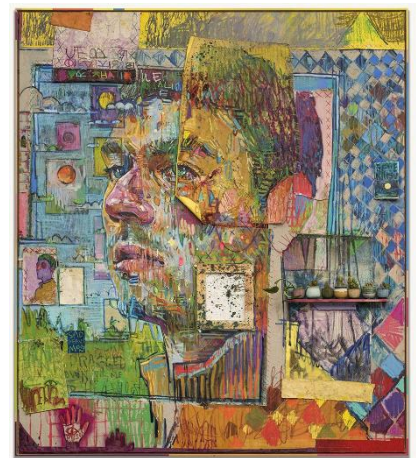
**Техника
Микс/медија**

Од новина,
фотографија, боја,
керамике.

**Техника
микс/медија**

Од новина, тканина,
боја.

Техника микс/медија

Од новина,
фотографија, боја.

Ученици дискутују о представљеним сликама. Истичу своја размишљања о ономе што су приметили на сликама.

Наставник подстиче дискусију са ученицима о техници и поступку сликања у Колаж/микс медија.

Ученици добијају упутства да користе **Колаж/микс медија** креирању ликовне композиције на слободну тему.

Добијају упутства да при ликовном стваралаштву раде слике користећи ликовне елементе боја и форма.

Боја је ликовни елемент кроз који изражавамо своје уметничке идеје, емоције, психолошка стања и естетске ставове. Прва подела боја је на примарне (црвена, плава, жута) и секундарне (наранџаста, зелена и љубичаста).

Форма је ликовни елемент који је заступљен у свим областима уметности: цртежу, вајању, сликарству, графици и дизајну.

Форма својим изгледом утиче на особу. Сви предмети, укључујући и нас саме, имају форму по којој се препознајемо.

Ученици су подељени у четири групе од по 4 до 5 ученика. Свака група има задатак да направи колаж по сопственом избору од различитих материјала (новине, фотографије, часописи, листови у боји, хамери у боји, колаж у боји, темпера бојице, четкица) и да их комбинује како би према сопственој визији направио целовито уметничко дело.

Затим следи приказ групног рада о техници и поступку у сликању.

Колаж/микс медија.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Изложба уметничких дела, разматрање и анализа истих у односу на средства, сликарски материјал, начин коришћења и комбиновања материјала за рад.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, новине, фотографије, часописи, колор листови, хамери у боји, самолепљиви колаж, темпера боја, четка, туш у боји.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Створена ликовна (уметничка) дела.
- Учешће у изради заједничких радова.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција се може извршити са свим предметима према садржају часа.

- На пример, са предметом Природне науке, темом Простор и небеска тела, кроз истраживачке активности о свемиру. Планете се могу направити од новина, свемир од тамноплавог папира, звезде од пластике итд.
- На часу одељењске заједнице када се говори о пријатељству. На пример, фотографије свих ученика на позадини обојених листова залепљених на хамер.

Седми час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за сликање (темперне бојице, акварели, туш у боји, четке, пастел, палете, папир у боји, природни и вештачки материјали, колаж/мешовити медији...).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Комбинује материјале, средства, технике и поступке и ствара слику.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

На почетку часа ученици се деле у парове. Играју игру „Извуци предмет“.Један ученик из пара везује очи свом другу марамом и прати га до унапред одређеног места. Ученик са повезом на очима одлази на место где су изложени сви материјали потребни за сликање (темпера боје, водене боје, четке, новине, фотографије, часописи, пасуљ, пиринач, лећа и други материјали). Треба да узме три врсте материјала и да их донесе пријатељу са којим ће касније радити у пару. При томе их именује.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Ученици дискутују:

1. Које сликарске технике и поступци се користе у сликању?

Могући одговори: купање, темпера, акварел, гребање, спреј...

2. Објасните како се ради са техником **Колаж/микс медија**.

Могући одговори: са комбинацијом новина, фотографија, часописа, листова у боји, хамра у боји, самолепљивих колажа.

3. Које природне материјале можеш користити?

Могући одговори: лишће, трава, зрна...

Ученици су претходно били подељени у парове. Сваки пар добија упутства од наставника да ради и комбинује материјале, средства и креира слику према ономе што су претходно извукли. Ученици могу да користе темперу, водене боје и четке за примену других техника сликања и научених поступака, као што су купање и гребање.

У току рада ученици примењују технику **Колаж/микс медија**. Комбинују материјале и средства, али и друге сликарске технике и стварају слику. Користе се различита зрна природних материјала (пасуљ, пиринач, лећа/сочиво).

Наставник даје упутства ученицима да сликају по мотиву по сопственом избору.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Презентација рада у паровима. Дискусија о начину комбиновања природних материјала (зрна пиринча, пасуља, лећа) са **Колажом/микс медија** (новине, фотографије, часописи). Изложба цртежа у учионици.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, новине, фотографије, јесење лишће, гране дрвећа, цвеће и други природни материјали, часописи, житарице (пасуљ, пиринач, лећа), темпера боје, водене боје, четке.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Ликовна дела.
- Учешће у изради радова у пару.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција се може извршити са предметом Природне науке, темом Промене материјала, у неким активностима при описивању промене материјала.

Осми час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за сликање (темперне боје, водене боје, туш у боји, четке, пастел, палете, папир у боји, природни и вештачки материјали, колаж/микс медији).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Комбинује материјале, средства, технике и поступке и ствара слику.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (7 минута)

Наставник демонстрира цртеже ученика који су претходно направљени. Цртежи су рађени темпера бојицама, акварелима, четком, од природних материјала (пасуљ, пиринач, лећа/сочиво), од колажа/микса, новина, фотографија, часописа.

Наставник може презентовати и следеће ликовне радове:

Птице

Слика јесењег лишћа

Цветни венац

[collage mixed media art - Bing images](#)

Након презентације ученици одговарају на постављена питања:

1. Од којих природних материјала су направљене слике?
2. Која средства и материјали се користе?

Ученици уочавају разлике између урађених цртежа и приказаних цртежа.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник даје упутства како да ученици комбинују материјале и средства, технике и поступке који ће им бити показани. Ученике упућује да користе туш у боји и примењују поступак прскања. Од природних материјала треба користити различите биљке (цвеће, лишће, гране). За технику **Колаж/микс медија** да користе лишће у боји, хамере у боји, самолепљиви папир у боји.

Ученици су подељени у мале групе, у зависности од броја ученика у одељењу. Свака група добија упутство за рад и комбиновање материјала, средстава, техника и поступака и креирање слике по мотиву по сопственом избору.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (8 минута)

Презентација групног рада, дискусија о начину комбиновања материјала (природни материјали: цвет, лишће, гране), средства (листови у боји, хамери у боји, самолепљиви папир у боји), технике (**Колаж/микс медија**) и поступци (прскање) приликом креирања слике.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, чаршави у боји, природни материјали: цвет, лишће, гране, листови у боји, хамери у боји, самолепљиви папир у боји, туш у боји.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Ликовна дела.
- Учесће у изради заједничких радова.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција се може извршити са предметом Музичко васпитање, тема Певамо, свирамо и плешемо када ученици обрађују дечју песму са садржајем о јесењем лишћу, јесењим плодовима или јесењем цвећу. Кроз ликовно стваралаштво може се представити садржај песме.

Након остваривања стандарда из треће теме „Пластично обликовање и грађење“ ученик/ученица ће бити способан/способна да:

- користи различите подлоге, средства и материјале за пластично обликовање и грађење и да примењује различите технике и поступке у обликовању пластике: резбарење, гребање, перфорирање и цртање, поступци додавања и одузимања, каширање;
- ствара композицију моделирањем предмета и тродимензионалних облика и израдом модела од отпадних материјала;
- представља простор комбиновањем и компоновањем и да компонује готове форме при стварању сложене композиције.

Ученик/ученица ће:

- побољшати мануелне вештине за обликовање и грађење;
- развијати способност за естетску процену уметничких дела.

Девети час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, материјале, технике и поступци за пластично обликовање и грађење (глина, пластелин, брашно, тесто, природни и вештачки материјали, геометријски облици, воће, резбарење, гребање, перфорација, каширање).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи и комбинује различите подлоге, средства и материјале за обликовање и грађење.

Примењује различите технике и поступке у стварању облика и зграда.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

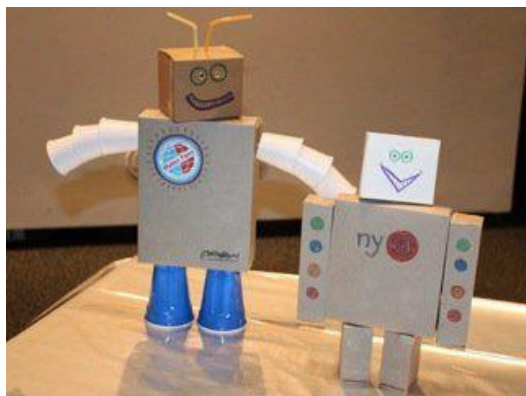
Кроз технику Минута размишљања, ученици се подсећају на све материјале које су радили током протекле школске године на часовима Ликовног васпитања.

Могући одговори: перле, папир, дрво, глина, пластелин.

Кроз технику **Минут размишљања** ученици се подсећају на све технике са којима су радили током протекле школске године на часовима Ликовног васпитања.

Могући одговори: сечење, лепљење, преклапање, спајање.

Наставник објашњава средства, материјале, технике и поступке за пластично обликовање и грађење који ће се користити у трећем разреду. Материјали за пластично обликовање и грађење: глина, пластелин, брашно, тесто, природни и вештачки материјали. Технике и поступци за пластично обликовање: резбарење, гребање, перфорирање, цртање, каширање.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Сваки ученик на клупи излаже картонску амбалажу коју је донео. Техником **Бура идеја** добија се одговор на питање шта могу да направе од те амбалаже и да то користе у игри. Ученици изражавају све своје идеје. Наставник најављује да ће направити **робота**.

Наставник даје упутства ученицима како да користе картонску амбалажу, о начину спајања, лепљења и израде делова робота.

Користећи картонску амбалажу различитих облика и величина, ученици стварају робота спајањем и лепљењем, примењујући облик сопствене маште. Уче да стварају целину од више облика различитих величина.

Наставник даје упутство да правилно распореде картонску амбалажу (кутије за лекове, сируп, парфем, ципеле...) како би се направио робот. Ученици се упућују да користе кутије одговарајућег облика и величине како би представили сваки део тела робота.

Материјал за израду робота: картонска амбалажа различитих облика и величина, темперне бојице, четке, дугмад, лепак, штапићи.

Поступак израде робота:

1. Правилан распоред амбалаже за сваки део тела.
2. Спајање свих делова помоћу лепка.
3. Бојење робота темпера бојицама по избору.
4. Израда делова главе (очи, нос, уста) помоћу дугмади, штапића, самолепљивог папира у боји.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Изложба робота направљених од картонске амбалаже, разматрање и анализа готових производа у односу на примену различитих техника и поступака у креирању облика и грађе.

Води се дискусија на питања 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Картонска амбалажа (кутије за лекове, сируп, парфем, ципеле), темпера боје, четке, дугмад, лепак, штапићи и други материјали за виšekратну употребу.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).

Настала уметничка дела (прецизност, педантност, креативност и одговарајући спој делова тела у односу на паковање).

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција са предметом Математика, тема Геометрија, кроз активност за препознавање и именовање 3Д облика. Ученици на часу математике посматрају различите моделе 3Д облика који се користе за израду амбалаже са којом ће креирати робота. Након израде робота, именују 3Д облике од којих је направљен.

Након остваривања стандарда четврте теме „Штампање, дизајн и визуелне комуникације“, ученик/ученица ће бити способан/способна да:

- штампа самостално комбинацијом шаблона и отисака;
- израђује шаре, орнаменте, накит и украсе користећи различите ликовне елементе, средства, материјале, технике и поступке за дизајн;
- користи компјутер, штампач и фотоапарат за дизајн и израду украса;
- разликује илустрацију, фотографију, корице књиге, постар и плакат.

Ученик/ученица ће:

- развити креативност и естетске вредности;
- неговати хигијенско-техничке и радне навике.

Десети час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Штампање: подлоге, средства, материјали, технике, поступци и елементи (шаблон, печат, картонски печат, отисак, шара, украс).

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Израђује печате користећи природне материјале.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Наставник поставља проблемску ситуацију (ученици треба да замисле да су у природи где морају да проведу дан).

Ученици одговарају на постављено питање: Шта све из природе могу да користе за игру како би дан учинили занимљивијим? Размишљају и нуде решење за постављено проблемско питање.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ –

искуствено учење (30 минута)

Наставник показује ученицима „магичну кесу“ у којој се налазе три кесице са различитим природним материјалима (листови и гранчице различите дужине и дебљине), цитрусно воће (лимун, поморанџа), кромпир.

Ученици су подељени у 4 групе. Представник сваке групе извлачи кесу од природних материјала. Наставник свакој групи даје упутства за рад.

Прва група која је извукла цитрусно воће (лимун, поморанџе), претходно исечене на пола, добија упутства за рад:

1. Да наносе одговарајућу боју темпере веће густине на свако цитрусно воће.
2. Притисните део у боји, умереним стиском руке, на лист блока.
3. За сваки отисак може се применити другачија боја, али није обавезно.
4. Штампањем се понавља исти облик више пута.

Друга група која је цртала лишће са дрвећа различитих облика добија упутства:

1. Да наносе боју на храпаву страну природног листа.
2. Притисните део у боји, умереним стиском руке, на лист блока.
3. Тапша се руком да би се добио јаснији отисак.

Трећа група која је цртала гранчице различите дужине и дебљине добија упутства:

1. Да прецизно нанесе боју на гранчице.
2. Притисне део у боји, умереним стиском руке, на лист блока.
3. Отисцима гранчица прави облике (силуета човека, разгранато дрво...)

Четврта група која је нацртала кромпир (наставник је претходно направио неколико облика) добија упутства:

1. Да нанесу боју темпере веће густине по свом избору.
2. Притисну део у боји, умереним стиском руке, на лист блока.
3. Боју треба применити на сваки отисак.
4. Штампанем се понавља исти облик више пута.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извођење закључка (5 минута)

Свака група излази и представља своје креације. Ученици других група дају своје мишљење о успешности штампе, о потпуној попуњености простора, о прецизности и педантности у раду, као и о изазову штампе коришћењем природних материјала.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, „магична торбица“, три мале кесе, природни материјали (листови и гранчице), цитрусно воће (лимун, поморанџа), кромпир, темпера бојице, четка, простирка - бели лист из блока број 3.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Настала уметничка дела (штампање).
- Учешће у изради заједничких радова.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

1. Међупредметна интеграција са предметом Музичко васпитање, тема Певамо, свирамо и плешемо, кроз обраду песме са темама - воће.

2. Међупредметна интеграција са предметом Математика, тема Операције са бројевима, садржај Разломак. На часу математике наставник користи природне материјале (воће) који су подељени на половине када објашњава појам дела целине.

Додатак Приручнику намењен даљем објашњењу материјала и средстава за рад.
(Овај одељак је САМО за наставнике.)

ПОДЛОГА ЗА ЦРТАЊЕ

1. Папир – блок број 3.
2. Картон – каширан/некаширан.
3. Сликарско платно.
4. Пластичне фолије, филм-фолије, фолије у боји (графоскопске фолије), фолије од отпадног материјала које деца могу наћи код куће.
5. Све врсте папира и картона за штампу.
6. Кожа.
7. Пластика (кутије, флаше, пластика у боји).

МАТЕРИЈАЛИ ЗА ЦРТАЊЕ

1. Оловке: HB, B1, B2, B3... Не користе се тврде оловке типа „H“.
2. Оловке у боји (дрвене бојице).
3. Масни пастел (крејон - масне бојице).
4. Суви пастел.
5. Креде у боји.
6. Туш (основна црно-плав).
7. Туш у боји.
8. Темперање бојице.
9. Акварел бојице (водене бојице).
10. Фломастери у боји (танки и дебели).

ПРИБОР ЗА ЦРТАЊЕ И СЛИКАЊЕ

1. Туш перо.
2. Више врста пера.
3. Гранчица или трска. (Овај алат изоштрава учитељ у облику пера.)
4. Четке за акварел.
5. Четке за темперу.

МАТЕРИЈАЛИ ЗА МОДЕЛИРАЊЕ (ГРАЂЕЊЕ)

1. Глина.
2. Пластелин.
3. Тесто од брашна.

ДРУГИ МАТЕРИЈАЛИ ПОТРЕБНИ ЗА УМЕТНИЧКО ИЗРАЖАВАЊЕ

1. Разне врсте лепкова за папир и пластику.
2. Колаж папири (самолепљиве или нелепљиве).
3. Разне врсте часописа, новина.
4. Разне врсте текстила и коже.
5. Лак за косу за фиксирање пастела и креде у боји. (Ова користи само наставник.)
6. Кромпир, цитрусно воће, лишће, гране, кора дрвета и друго.

Мр Филип Фидановски Жаклина Ристовска Мр Весна Бошковска

Радни ЛИСТОВИ

Материјали за учење
Ликовно образовање
за III разред на деветогодишњег
образовања

3

Радни листови
Материјали за учење
Ликовно образовање
за III разред на деветогодишњег
образовања

3

Драги учениче,

Уметност је саставни део људског живота и изражава се кроз цртеж, сликарство, графику, скулптуру и дизајн.

Материјали за рад и упутства вашег наставника биће ваш водич у надоградњи вашег знања, ликовних техника и вештина у областима уметности.:

1. Цртање.
2. Сликање.
3. Пластично обликовање и грађење.
4. Штампa, дизајн и визуелне комуникације.

Нека вам часови ликовног образовања буду задовољство, унапредите свој ликовни језик уз помоћ материјала за учење ликовног образовања. Креирајте уметничка дела примењујући нова знања из ликовне уметности.

Аутори

ПРВА ТЕМА: ЦРТАЊЕ

У овој теми научићеш:

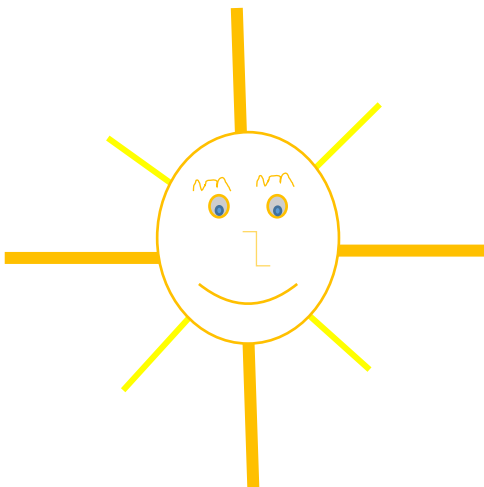
- ☐ да црташ користећи различите подлоге, средства и материјале за цртање;
- ☐ да користиш нове ликовне елементе у цртежу: простор, текстуру, ритам и контурну линију;
- ☐ да користиш сенчање и туш приликом цртања;
- ☐ да користиш компјутер за цртање предмета, ликова и појава из свог окружења.

Ученик/ученица:

- ☐ развијаће креативност и стицати ручне вештине;
- ☐ неговаће хигијенско-техничке и радне навике.

Подсети се!

Пажљиво погледај цртеж и у свакој кутији нацртај линију која се појављује на цртежу. Испод тога запиши врсту линије.

ЦРТАЧКЕ ПОДЛОГЕ

Ликовни језик

Подлога је материјал на коме се црта, слика или дизајнира.

Врсте подлога за цртање су: папир, картон, фолија, пластика, платно, кожа.

Оловка, оловке у боји, бојице, фломастери су **средства и материјали за цртање**.

Линија је продужено кретање једне тачке.

Линија може бити крива и равна линија, дебела и танка итд.

Папир

Текстил и кожа

1.

Запиши на каквој подлози за цртање су деца цртала.

2.

Заокружи подлоге за цртање које сте користили приликом цртања.

а) папир б) картон в) фолија г) пластика д) тканина ђ) кожа

3.

У табели пронађи речи које означавају подлоге за цртање и обоји их различитим бојама.

О	М	С	И	Ф	Њ	Ѕ	А	Ф	М	Ф	Н
Н	К	Х	А	Р	Т	И	Ј	А	К	О	Т
Т	О	Г	А	Ф	Е	У	С	Г	Т	Л	Ѕ
А	Ж	О	Ѕ	Р	Р	И	Д	Р	Ј	И	Љ
Л	А	П	Д	Ј	Т	О	А	Х	Х	Ј	С
П	Л	А	С	Т	И	К	А	Ј	Г	А	Ѕ

ЦРТАЧКИ МАТЕРИЈАЛИ И СРЕДСТВА

Ликовни језик

Туш је течност, материјал којим се црта. Може бити у разним бојама. Представља сваки детаљ онога што се црта.

Перце/перо је средство за наношење туша.

Дрво је средство за наношење туша уз помоћ шиљастог врха.

Танка четка је средство за наношење туша. Може се користити за попуњавање површина у тамнијим и светлијим тоновима црне или друге боје туша. Може се комбиновати са **перце/пером**.

Овим материјалима и средствима за цртање црта се на глаткој површини. Хамер је најпогоднији.

Контурна линија означава видљиве границе објекта.

Контурна линија

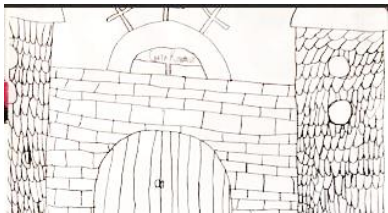

Цртачки материјали и средства

1.

Повежи материјале за цртање и средства са цртежом на који су примењени.

комбинација уљаног пастела (уљане бојице)

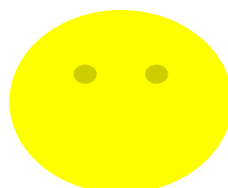
туш перцетом

тушеви у боји дрвцетом

туш пером и танком четком

2.

Нацртај контурну линију со тушем и пером на цртежима.

ТУШ И СЕНЧЕЊЕ

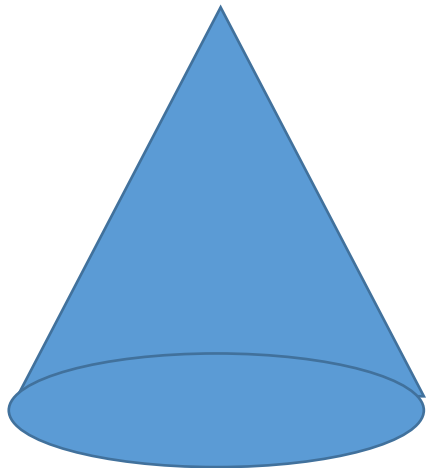
Ликовни језик

- ❑ **Сенчање** је техника цртања сенке тела или предмета. Светлост и сенка су неодвојиви феномени и свако тело или предмет има своју сенку.
- ❑ Попуњавање оловком, тј. цртање финих линија оловком напред-назад тако да оловка клизи по папиру све време назива се сенчење.
- ❑ За ову технику је најбоље цртати оловком, а линије контуре тушом и пером.

Попуњавање оловком

1. Засенчи ове 3Д облике оловком. Одакле је извор светлости?

КОМБИНОВАЊЕ ЦРТАЧКИХ ТЕХНИКА И МАТЕРИЈАЛА

Ликовни језик

❑ **Монохромно** – цртање само једном бојом.

❑ Примери комбиновања цртачких техника и материјала у ликовном стваралаштву:

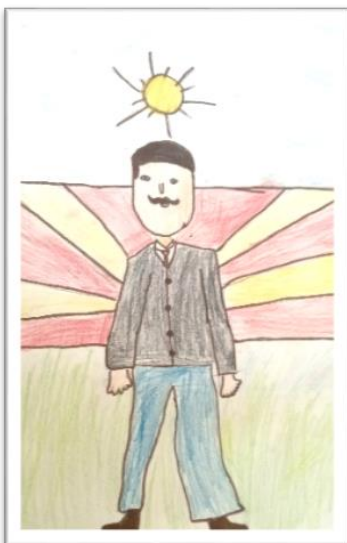
1. Цртање контурних линија тушевима у боји, а унутрашњост дрвеним бојицама.
2. Исцртавање контурних линија фломастером, а унутрашњост и осталих делова дрвеним бојицама.
3. Цртање помоћу *Паинт* алата – оловка, боја, канта за боју, разни 2Д облици.
4. Цртање дрветом и оловком, туширање и сенчење предмета.

Ученички цртеж -
монохроматски цртеж са
плавом бојом

1.

Пажљиво погледај цртеже ученика и одреди комбинацију цртачких техника и материјала.

Цртежи ученика III б
одељења ООШ „Браћа
Миладиновци“,
Аеродром, Скопље

Филип Цветков IV а
ООШ „Кирил Пејчиновић“
Скопље

ДРУГА ТЕМА: СЛИКАЊЕ

У овој теми научићеш:

- ☐ да у сликању користиш различите технике, подлоге, средства и материјале;
- ☐ да сликаш користећи примарне и секундарне боје;
- ☐ да разликујеш оригинално уметничко дело од репродукције;
- ☐ да ствараш ликовну композицију хладним и топлим бојама;
- ☐ да користиш компјутер и друге дигиталне уређаје у сликању;
- ☐ да развијаш креативност кроз сликање;
- ☐ да развијаш и да негујеш хигијенско-техничке и радне навике.

Подсети се!

Којим сликарским материјалом и средствима су направљена ова уметничка дела?

Ученички цртежи ученика III б разреда ООУ „Браћа Миладиновци“, Аеродром, Скопље

СЛИКАРСКЕ ТЕХНИКЕ И ПОСТУПЦИ

Ликовни језик

- ❑ Неке од техника и поступака у сликању су: купање, гребање и прскање.
- ❑ **Боја** боји ствари које нас окружују у прелепе боје. То је уметнички елемент кроз који изражавамо своје уметничке идеје и емоције.
- ❑ **Простор** је приказан на слици. Све кроз шта се крећемо, животиње, авиони... зове се простор...
- ❑ **Хармонија боја** значи коришћење сличних боја.

1.

темперне бојице водене бојице туш у боји четке пастелне бојице палета папир
у боји природни материјали вештачки материјали

[illegible]

2.

темпера	гваш-техника	акварел	пастел
купење	прскање	гребање	колаж

ТЕХНИКА КОЛАЖ/МИКС МЕДИЈА

Ликовни језик

❑ **Колаж/микс медија** је техника/поступак у којој се користи било која врста материјала (новине, фотографије, часописи, листови у боји, хамери у боји, обојени самолепљиви папир) за прављење колажа, мешавине/микс различитих материјала.

1. Испод сваког ликовног дела упиши од којег материјала се прави.

КОМБИНОВАЊЕ СЛИКАРСКИХ ТЕХНИКА И МАТЕРИЈАЛА

Ликовен јазик

- ❑ Комбиновање сликарских техника, поступака, природних и вештачких материјала, као и сликарских материјала, ствара могућност уметнику да креира **слику по сопственој креацији и замисли**.
- ❑ Мотиви за слику могу бити различити, али и по слободном избору уметника.
- ❑ Покушајте да направите такву слику од различитих материјала и техника.
- ❑ Нека вас ова идеја подстакне да креирате слику своје креације.

Идеја је преузета из [Simple Crafts for Kids](#).

Потребан материјал:

1. Вештачки материјал: самолепљива трака/фолија, маказе.
2. Природни материјал: лишће дрвећа, цвеће, биљке и друго.
3. Материјал за сликање: картон, темпера бојице, четке.

ЛИКОВНИ КВИЗ 1 – ПЛАСТИЧНО ОБЛИКОВАЊЕ И ГРАЂЕЊЕ

1. Заокружи материјале које можеш да користиш за израду робота. (Постоји више тачних одговора.)

- а) глина б) папир в) пластелин г) брашно д) тесто
 ђ) стакло е) песак ж) вуна з) перле

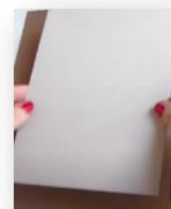

2. Заокружи које уметничке технике и поступке пластичног обликовања и грађења можеш користити да направиш робота.

- а) моделирањем глине б) гребанњем папира в) перфорацијом пластелина г) дубљењем брашна д) са каширањем теста
 ђ) цртањем по песку е) спајањем и лепљењем разних врста кутија

3. Шта је каширање?

- а) Каширање је покривање, премазивање, лепљење, лепљење нечега листовима, слојевима

нечега;

- б) Каширање је спајање листова лепљењем;

- в) Каширање је лепљење папира на јачу подлогу, на пример, картон.

4. Заокружи тачне кораке у прављењу дворца геометријских облика од глине:

- а) обликовање глине водом и штапом до жељеног 3Д облика (коцка, конус, коцка, лопта, пирамида...);

- б) припремање материјала (глина, вода, штап за обликовање, темпера бојице);

- в) спајање 3Д облике и прављење палате од глине;

- г) примена уметничких техника резбарење, гребанње;

- а) припремање материјала (глина, вода, штап за обликовање, темпера бојице);

- б) обликовање глине водом и штапом до жељеног 3Д облика (коцка, конус, коцка, лопта, пирамида...);

- в) примена уметничких техника резбарење, гребанње;

- г) спајање 3Д облика и креирање дворца од глине;

- а) спојање 3Д облике и креирање дворца од глине;

- б) припремање материјала (глина, вода, штап за обликовање, темпера бојице);

- в) примена уметничких техника резбарење, гребанње;

- г) обликовање глине водом и штапом до жељеног 3Д облика (коцка, лопта, пирамида...).

Технике и поступке за рад са глином можете погледати на овом линку:

[How to make 3D shapes in Clay | 3D Shapes clay model | Basic shapes in Clay work - Bing video](#)

ШТАМПА ОД ПРИРОДНИХ МАТЕРИЈАЛА

Ликовни језик

- ❑ Штампанје је ликовна техника која је веома занимљива и креативна.
- ❑ Када се креира ликовни рад штампањем, користе се темперне бојице, четке и сл.
- ❑ Штампa може да се направи од природних материјала, на пример, кромпир (кромпир-штампa), од лишћа дрвета, разних плодова, гранчица дрвећа, каменчића и сл.

Разгледај фотографије, изабери штампу од природних материјала и креирај ликовни рад по мотиву по свом избору.

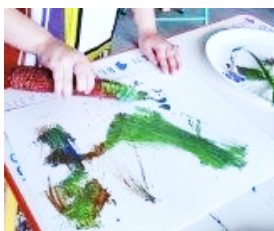
Штампa од лишћа дрвећа

Штампa од каменчића

Штампa од плодова

Материјал за израду штампе од кромпира

Једанаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у цртежу (контурна линија, простор – дубина, близу/далеко, унутрашње/спољашње, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Прави приказ простора (дубина, близу/далеко, унутрашњи/спољашњи) и представља га на цртежу.

СЦЕНАРИО ЧАСА

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

Ученици заједно са учитељицом излазе у школско двориште и посматрају околину.

Набрајају предмете које примећују. Одговарају на постављена питања:

1. Који предмети су ближе вама?
2. Који предмети су даље од вас?
3. Шта мислите, да ли је школско двориште затворени простор? Зашто?
4. Шта је за вас отворени простор??

Ученици дају одговоре на основу сопственог размишљања.

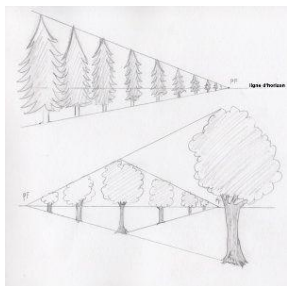
Игра „Картонске кутије“ (предлог за додатну активност)

Ученици користе картонске кутије различитих величина, које имају довољно простора да ученици уђу унутра и осете простор. Када су кутије затворене унутра је мрачно, а када се отворе, светло.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ– искуствено учење (25 минута)

Наставник показује уметничка дела како би објаснио значење блиског/далеког и унутрашњег/спољашњег простора кроз које заједно са ученицима долазе до сазнања о значењу блиског/далеког, односно унутрашњег/спољашњег простора..

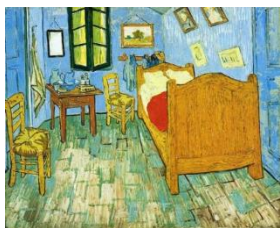
- Ако су све фигуре на цртежу исте величине, онда имамо идеју да су све подједнако удаљене. Ако су фигуре различитих величина, онда су на цртежу приказане по реду, на првом плану предмет је већи, а на другом плану предмет је мањи. Тада добијамо идеју да су неке бројке близу, а неке далеко. (Страна 5 у радним листовима.)

Чини се да су велике фигуре ближе, а мале фигуре даље. Учитељ објашњава да ако желимо да представимо фигуру која је блиска, цртамо је већих димензија. Остале фигуре су нацртане мањих димензија тако да су представљене даље.

Винсент ван Гог

Наставник користи примере кроз које ће ученици моћи да сагледају унутрашњи (затворени) и спољашњи (отворени) простор. **Унутрашњи** или затворени простор је направљен од стране човека да служи одређеној сврси. **Спољни** или отворени простор је простор у коме се крећу људи, животиње, аутомобили, ветар и облаци, авиони итд.

Кроз технику **Бура ја идеја** од ученика се тражи да наведу примере из свакодневног живота затвореног и отвореног

простора.

Ученицима се даје упутство да поделе папир на пола цртањем вертикалне линије. На једној половини да представља унутрашњи простор, а на другој спољни простор. Затим следи самосталан рад по сопственој замисли.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – доношење закључка (5 минута)

Излагање уметничких дела, разматрање и поређење истих у односу на заступљени унутрашњи и спољашњи простор у уметничким делима.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија?

3. Зашто вам је та активност најзанимљивија? 4. Зашто је важно оно што смо научили, шта ће се догодити ако неприкладно прикажемо предмете?

СРЕДСТВА

Примери слика Ван Гога са интернета, оловка, блок бр. 3.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника о простору (близу/далеко).
- ❑ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ❑ Учешће у анализи заједничких радова у односу на простор (унутрашњи/спољни).

Према стандарду оцењивања: Ствара представу простора (близу/далеко, унутра/споља), наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- ❑ Да објасне о простору (**близу/далеко**).
- ❑ Да уоче **унутрашњи/спољни простор**.
- ❑ Да анализирају цртеже саученика у односу на простор (**близу/далеко**).
- ❑ Да анализирају цртеже саученика у односу на простор (**унутрашњи/спољни простор**).

* Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу (чек-листу), односно листу за праћење напредовања ученика.

Међупредметна интеграција са предметом Македонски језик, наставни садржај „Усмено и писмено изражавање и стварање“. Ученици на часу македонског језика изражавају се усмено/писмено на тему: „Простор око мене“, према сопственом цртежу који су направили на часу Ликовног васпитања..

Дванаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у цртању (контурна линија, простор-дубина, близу/далеко, унутрашње/спољашње, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Уочава ритам у природи и самостално га примењује на цртежу.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (7 минута)

Ученици уочавају где се у школском дворишту понављају линије, облици и боје и објашњавају. (Колико листова на дрвету има исти облик? Колико биљака у школском дворишту има исту боју? На којем се воћу понављају исте линије?)

Могући одговори ученика:

1. Исти облици цвећа.
2. Понављање исте боје биљака.
3. Сви листови на дрвету имају исти облик.
4. Иста дрвећа поређана једно до другог – дрворед.
5. Понављање линија шишарке итд.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник демонстрира ликовне радове који приказују ритам линија, облика и боја у природи. Објашњава да се понављање облика и боја визуелним језиком назива ритам облика и боја. Ученици одређују и дискутују о ритму линија, боја и облика сваког уметничког дела.

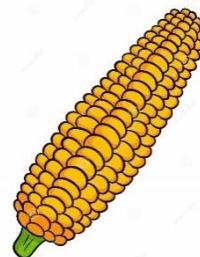
Наставник објашњава ритам линија, облика и боја.

У природи се свуда око нас може посматрати ритам линија, облика и боја. Пример: ритам цветне форме, ритам облика дрвета, ритам боје и облика кишних капи, ритам линија житарица (кукуруз, пшеница), ритам линија тела рибе итд.

Наставник показује клас кукуруза и подстиче дискусију:

- Какав ритам примећујете на кукурузу?

Могући одговори ученика:

1. Ритам линија, ритам облика, ритам боја.

Ученици цртају по мотиву „Кукуруз“ или „Јесење лишће у парку“ на блок-листу, тушрм и пером користећи ритам линија, облика и боја.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извлачење закључка (8 минута)

Излагање цртежа, њихово разматрање и анализа у смислу коришћења ритма линија, облика и боја. Приликом анализе

Подлога може да буде жути или наранџасти картон или лист.

радова уочавају приказани ритам у природи.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која активност вам је била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Блок број 3, оловка, туш, туш у боји (црни, жути и наранџасти), перо, картон.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДКА

- Усмени одговори на питања наставника или саученика о коришћеним подлогама, алатима и материјалима које су користили.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Учесће у стварању сопственог уметничког дела применом ритма линија, боја и облика.
 - Анализа насталих уметничких дела у односу на примену ритма линија, облика и боја.

Према стандарду оцењивања: Разликује цртеже према употребљеним подлогама, средствима и материјалима, наставник треба да очекује да ученици испуне следеће резултате:

- Да објасне ритам.
- Да примене ритам линија, боја и облика.

- ❑ Да правилно комбинују блок са материјалом за цртање, тушем и пером.
 - ❑ Да анализирају цртеже саученика у погледу примене ритам линија, облика и боја.
- * Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу (чек-листу), односно листу за праћење напредовања ученика.

Међупредметна интеграција

Овај наставни садржај се може интегрисати:

- ❑ са предметом Математика кроз активност цртања истих 2Д облика шаблоном лењира;
- ❑ при учењу о парним и непарним бројевима где записују бројеве у истим облицима и поређају их на панолу.

II ТЕМА: СЛИКАЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Тринаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, технике и материјали за сликање (темпера боје, водене боје, туш у боји, четке, пастел, палете, папир у боји, природни и вештачки материјали, колаж/микс медији)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Упоредјује слике и разликује их у погледу материјала и техника које се користе.

СЦЕНАРИО ЧАСА

УВОДНА АКТИВНОСТ– активирање предзнања (10 минута)

Ученици гледају фото презентацију о светски познатим сликарима: Рембранту, Да Винчију, Микеланђелу, Ван Гогу, Пикасу и упознају се са њиховим најзначајнијим остварењима.

Рембрант Харменс ван Ријн, познати холандски сликар. Рад овог уметника је врхунац холандске уметности 17. века.

Леонардо да Винчи, познати италијански ренесансни архитекта, инжењер, вајар, уметник, сликар, проналазач, ботаничар и астроном. Желео је да зна све о природи, односно како она функционише. Леонардо је био веома добар у проучавању, дизајнирању и прављењу свих врста занимљивих ствари. Најпознатији је по својим сликама, попут слике „Мона Лиза“ и других.

Микеланђело ди Лудовико Бонароти Симони, познатији само као Микеланђело – италијански ренесансни вајар, сликар, архитекта, песник и инжењер који је имао велики утицај на развој западне уметности. Био је савременик Леонарда да Винчија.

Винсент Вилем ван Гог је био холандски сликар чија су дела имала велики утицај на уметност 20. века због живих боја и приказа осећања. Данас се сматра једним од највећих сликара у историји и дао је значајан допринос почецима модерне уметности.

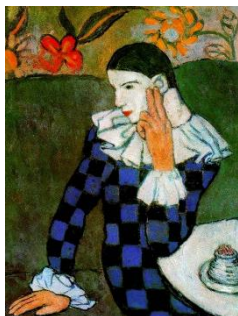
Пабло Пикасо, формално Пабло Луис Пикасо, је шпански сликар који се сматра једним од највећих мајстора сликарства у 20. веку. Најпознатији је као оснивач кубизма. Његове познате слике су: „Авињонске даме“, „Герника“ и друге.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Ученици су подељени у мале групе. Наставник даје инструкције ученицима да на компјутеру погледају слике претходно наведених сликара и упореде и разликују слике које посматрају према материјалима од којих су направљени и техникама које се користе.

- ❑ Прва група ученика на компјутеру гледа слике холандског сликара Рембранта.
- ❑ Друга група ученика на компјутеру гледа слике познатог италијанског вајара, уметника, сликара Леонарда да Винчија.
- ❑ Трећа група ученика на компјутеру гледа слике италијанског сликара Микеланђела.
- ❑ Четврта група ученика на компјутеру гледа слике холандског сликара Ван Гога.

- ❑ Последња или пета група ученика гледа на компјутеру слике шпанског сликара Пабла Пикаса.

Презентација групног рада. Свака група износи своје мишљење о уметничком аутору којег је истраживала у погледу коришћених материјала и техника према којима су слике рађене.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извлачење закључка

Сви ученици добијају радни лист из наставних материјала (страна 18). Наставник даје упутства за припрему наставног листа како би проверио да ли ученици умеју да разликују материјале и технике које се користе.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Који сликар је на Вас оставио највећи утисак и зашто? 3. Који су сликарски материјали и технике највише коришћени у њиховим сликама које су вам представљене?

СРЕДСТВА

Слике светски познатих сликара, компјутер, пројектор, радни лист (материјали за учење), оловка и свеска.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДКА

- Усмени одговори на питања наставника о материјалима и техникама од којих је слика направљена.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Учесће у анализи заједничких дела у погледу коришћених материјала и техника.

Према стандарду оцењивања: **Упоређује слике и разликује их у погледу материјала и техника које се користе**, наставник треба да очекује од ученика да испуне следеће активности:

- Да објасне материјале и технике од којих је слика направљена.
- Да наброје материјале од којих су слике направљене.
- Да уоче техника које се користе.
- Да анализирају креације саученика како би их разликовали у погледу коришћених материјала и техника.

Пример контролне листе (чек-листа):

Стандард оцењивања: Упоређује слике и прави разлику између њих у погледу материјала и техника које се користе	Наводи од којих материјала су слике направљене.	Објашњава материјале и технике од којих је слика направљена.	Уочава коришћене технике.	Анализира креације саученика како би их разликовао у погледу материјала и техника које се користе.
Име и презиме ученика				
Градиво је целосно усвојено ✓	Градиво је делимично савладано+	Градиво није савладано?		

* Према томе, сваки наставник може да направи контролну листу (чек-листа), односно листу за праћење напредовања ученика.

Међупредметна интеграција са предметом македонски језик. На часу македонског језика ученици имају задатак да писмено опишу задату тему: „Слика која је на мене оставила највећи утисак“.

Четрнаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

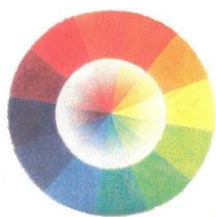
Ликовни елементи у сликању (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градијација, фантазија, ликовна изложба, атеље, декорација)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Креира ликовну композицију употребом примарних и секундарних боја, хладних и топлих боја, контрастних боја и ахроматских боја.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ–активирање предзнања (10 минута)

Преко игре „Формирај круг“, ученици откривају примарне боје (црвена, плава, жута) и секундарне боје (наранџаста, зелена и љубичаста). Наставник показује предмете у разним примарним и секундарним бојама. Ученици добијају упутства у првом кругу да поставе предмете који су обојени примарним бојама, а у другом кругу да поређају предмете који су обојени секундарним бојама.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник упућује на дискусију у малим групама о подели примарних и секундарних боја. Свака група добија траке са примарним и секундарним бојама. Ученици добијају задатак да групишу примарне и секундарне боје и да дискутују о истима.

Наглашава да се мешањем примарних боја (црвена, плава, жута) добијају секундарне боје.

- Мешањем црвене и жуте добија се наранџаста боја.
- Мешањем црвене и плаве добија се љубичаста боја.
- Мешањем плаве и жуте добија се зелена боја.

Наставник презентовањем слика и питања, подстиче њихову фантазију о њиховој дечјој соби из снова. (colourful children room)

Ученици добијају упутства да користе темперне боје при креирању ликовне композиције, сликају на мотив „Шарена соба“ техником темпере, користећи боју, једино у боји и величини.

Креирају ликовну композицију са употребом примарних и секундарних боја и контраста боја.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извлачење закључка (5 минута)

Изложба цртежа, разгледање и естетска анализа истих у односу на употребу примарних и секундарних боја и контраста бојом.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија по питањима: 1. Шта смо радили данас? 2. Која активност вам је била најзанимљивија? 3. Какав би био свет без боја? 4. Како боје делују на нас? 5. Која боја вам је омиљена?

СРЕДСТВА

Блок број 3, оловка, темпера, четке разне дебљине и подлога за сликање.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

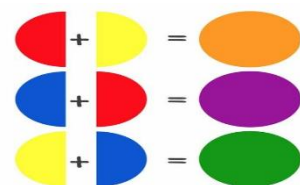
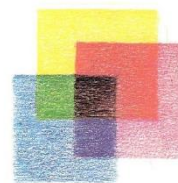
- Усмени одговори на питања постављена од наставника или саученика о томе како се добијају секундарне боје.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Учесће у изради индивидуалних радова.
- Анализа цртежа саученика у односу на комбинацију примарних и секундарних боја.

Према стандарду оцењивања: **Креира ликовну композицију са употребом примарних и секундарних боја, хладних и топлих боја, контрастних боја и ахроматских боја**, наставник треба да очекује да ученици испуне следеће резултате:

- Да објашњавају о примарним и секундарним бојама.
- Да описују како се добијају секундарне боје.
- Правилно да комбинују примарне боје.
- Да анализирају цртеже саученика у односу на комбинацију примарних и секундарних боја.

*Према овоме сваки наставник може да изради листу провере (чек-листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Међупредметна интеграција са предметом Македонски језик преко активности писмено да препричавају на теми фантазија „Шарена соба из мог сна“ према креираном цртежу.

Петнаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Дизајн и визуелне комуникације – средства, материјали, технике, процедуре и елементи (дизајн, шаблон, орнамент, накит, декорација, паковање, оригами, илустрација, фотографија, корице књиге, постер, плакат, визуелне комуникације, визуелни знак, естетска процена)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

- Дизајнира корице књиге, постер и плакат, самостално или у групама.
- Креира дизајн кроз процесе лепљења, склапања, везивања итд., при чему предмети мењају свој првобитни изглед.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Ученици се кроз мултимедијалну презентацију или са интернета (100+ New Poster Ideas, Examples & Templates - Venngage Gallery), упознају са различитим дизајном корица књига и постера. При томе разликују постер, плакат и корице књиге. Кроз отворену дискусију објашњавају разлику између дизајна плаката, постера и књиге према свом досадашњем знању.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Ученици подељени у мале групе, добијају слагалице постера, плаката и корице књиге да саставе и одреде да ли је то плакат, постер или корица књиге.

Наставник објашњава и подстиче дискусију о следећем:

Обликовање спољашњег изгледа ствари назива се **дизајном**.

Визуелне комуникације су оне када особа комуницира путем књига, плакатам постера, часописа, огласа, стрипова и других средстава визуелне комуникације. (Визуелна комуникација је процес којим се информације графички представљају како би се пренело значење на најефикаснији и најједноставнији могући начин.) **Плакт и постер** су средства за размену информација и идеја. Постер има текст и слике и директно преноси визуелне поруке. Тако за сваки концерт, производ, кампању, фестивал итд. постоји постер који нас путем слика и текста обавештава о догађају. Данас се плакати израђују уз помоћ компјутерских програма у ту сврху.

Корице књига привлаче читаоца који препознаје и бира садржај који жели да прочита. Стога је дизајн корица књиге веома значајан у одлуци читаоца да одабере књигу.

У овим средствима визуелне комуникације примењују се: облик, линија, тонска градација, боја, ритам,

контраст, односно сви ликовни елементи. Плакат и постер су слични, али имају неке разлике. **Постер** е штампана слика, понекад са текстом, али може бити и реклама..

Плакат је обавештење (или информација) постављено на велики лист папира или табла и изложено у јавности. Може имати слику, али може бити и без слике. Ученицима се показују примери корица књига које су израдили ученици из претходних година, постери и плакати ради веће мотивације.

Ученици у малим групама осмишљавају корице књиге, постер и постер. Свака група добија задатак да направи један дизајн кроз поступке лепљења, склапања, везивања итд. Они сами бирају мотив у групи.

- ❑ Прва група – дизајн корице књиге.
- ❑ Друга група – постер ради на компјутеру или таблети. Могу да израде и више постера.
- ❑ Трећа група – плакат.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извлачење закључка (5 минута)

Свака група излази и презентује своје радове. Ученици из других група дају своја мишљења о успешности у изради дизајна корица књиге, постера и плаката. При анализи казују и који од изучених ликовних елемената су примењени.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија по питањима: 1. Шта смо радили данас? 2. Која активност вам је била најзанимљивија? 3. Шта сте научили?

СРЕДСТВА

Велики хамери у боји, разни материјали (новине, часописи, колажна хартија, темперне боје, масне боје, фломастери и друго по избору ученика), прибор за рад са хартијом, компјутер или таблети.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања постављена од наставника или саученика.
- ❑ Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- ❑ Израђена средства за визуелну комуникацију (постер, плакат и корица књиге).
- ❑ Учешће у изради заједничких радова.

Међупредметна интеграција

- Међупредметна интеграција је могућа са свим предметима при изучавању разних садржаја. На пример, израда постера о васиони при учењу садржаја из Природних наука. Значи, једна активност за оба предмета.

II ТЕМА: СЛИКАЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Шеснаесет час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у **сликању** (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градација, фантазија, ликовна изложба, атеље, декорација)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи ликовне елементе у **сликању**: контраст, тонска градација, простор, текстура и ритам.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ –активирање предзнања (5 минута)

Ученици имају новогодишњу јелку у учионици и дискутују о следећим питањима:

Каква је боја јелке? Да ли је свуда исто зелена? Зашто се јелка уобичајено украшава црвеним лампацима? Каква је површина стабла јелке, а каква лампацина? Када јелку украшавате истим лампацима, како се назива тај ликовни језик?

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ–искуствено учење (30 минута)

Наставник демонстрира ликовне радове и подстиче отворену дискусију о **контрасту, тонској градацији, простору, текстури и ритму у њему.**

Када се постепено мења црвена боја од најсветлије до најтамније нијансе, какви тонови боје се добијају?(Тамноцрвена, црвена, светлоцрвена итд.)То се зове **тонска градација.**

Ка

да се на цртежу представља нешто танком и дебелом линијом или црвеном и зеленом бојом, шта се приказује онда на цртежу?(**Контраст**, нешто супротно...)

Св

е око нас где се крећемо назива се ...(**Простор**.) Он се представља на слици, цртежу. Какав може да буде простор?

ритам
облика и
боја

(Отворен и затворен простор.) (Учено на претходним часовима.) Какав је простор где се налазиш сада?

- Какава може да буде површина сваког природног и вештачког материјала који можемо да видимо и да представимо на слици?(Може да биде глатка, храпава, тврда, мека површина.)То се ликовним језиком зове **текстура.**

Ученици преко отворене дискусије уочавају где на ликовном раду постоји ритам боја и облика и објашњавају (учено на претходним часовима).

Наставник показује белу темперну боју, водене боје, четке и пита која сликарска техника може да се примени са овим сликарским материјалом. (Сликарска техника гваш.)

Ученици сликају мотив „Новогодишње јелке“ белом темперном бојом и воденим бојама, примењујући технику гваш, користећи боју, простор, контраст у боји и тонску градицију.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извлачење закључка (5 минута)

Излагање цртежа, разгледање и анализа истих у односу на правилну примену боје, простор, контраст у боји и тонска градиција. Посебан акцент се ставља на коришћену технику гваш.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дидискусија по питањима: 1. Шта смо радили данас? 2. Која активност вам је била најзанимљивија? 3. Како сте представили храпаву текстуру ликовних радова?

СРЕДСТВА

Сликарска подлога – бели лист из блока бр. 3, водене бојице, бела темперна боја, четке, вода, палета за боје, дигитални и ученички цртежи.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања постављена од наставника или саученика о контрасту, тонској градицији, простору, текстури и ритму у ликовном раду.
- Практична активност за време часа о поступцима и начину рада са техником гваш.
- Израђаени ликовни радови.
- Учешће у изради сопствених анализа других ученичких радова.

Према стандарду оцењивања: **Користи ликовне елементе у сликању: контраст, тонску градицију, простор, текстуру и ритам**, наставник треба да очекује да ученици испуне следеће резултате:

- Да разумеју и објашњавају **контраст, тонску градицију, простор, текстуру и ритам** у ликовном делу.
- Правилно да користе поступке и начин рада са техником гваш.
- Да анализирају цртеже саученика у односу на коришћење примењене ликовне технике и примењеног контраста, тонске градиције, простора, текстуре и ритма.

*Према овоме сваки наставник може да изради листу провере (чек-листу), односно листа за праћење напретка ученика.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Овај наставни садржај може да се integriше:

- а) са предметом Македонски језик преко активности у којима се обрађује текст или стихови о „Новој години“ и иста се ликовно представља према садржају;
- б) са предметом Македонски језик преко активности за креирање песме о Новој години према свом ликовном раду на мотив „Новогодишње јелке“.

III ТЕМА: ПЛАСТИЧНО ОБЛИКОВАЊЕ И ГРАЂЕЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Седамнаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Подлоге, средства, материјали, технике и поступци за пластично обликовање и грађење: (глина, глинамол, пластелин, брашно, тесто, природни и вештачки материјали, геометријски облици, плодови, дубљење, гребање, перфорирање, каширање)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Креира облике и грађевине од материјала који је претходно употребљен за друге намене.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВODНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Са ученицима се почиње разговор о томе чиме се украшавају новогодишње јелке, од којих материјала су израђени украси, да ли се

на њиховим јелкама окићују украси које они самостално израђују, од којих материјала могу да се израде украси. Наставник информише ученике о томе да ће се израђивати новогодишњи украси од претходно употребљених материјала.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ–искуствено учење (25 минута)

Сваки ученик на школској клупи излаже пластичне флаше, часописе, новине и металне затвараче. Техником **Бура идеја** добија се одговор на питање шта све могу да израде од донете амбалаже и да исто искористе као новогодишњи украс. Ученици износе своје идеје. Наставник најављује да ће израђивати новогодишње украсе од материјала који је претходно употребљен за друге намене. Ученици подељени у мале групе, раде по сопственом избору, у зависности од материјала који су донели.

Наставник упућује како правилно да обликују и граде према новогодишњим мотивима по сопственом избору.

- Материјал за израду новогодишњих украса–свежда: пластична амбалажа (флаша од воде, кока-коле или сл.), темперна боја, четке и конац.

Поступак за израду звезде од пластичне флаше:

1. Сечење доњег дела пластичне флаше помоћу наставника или флашица може да буде исечена претходно од куће.

2. Бојење звезде темперним бојама по избору.

3. Прављење отвора и везивање пертли.

- Материјал за израду новогодишњих јелки: новине, хартија.

Поступак израде јелке од новина и часописа:

1. Новина се обликује пресавијањем и добија се јелка.

- Материјал за израду новогодишњих украса од металних затварача.

од металних затварача: један до другог вертикално. На првом очи, уста, нос... Снежко се декорише. Од дугмади или вунице прави се шал и

Поступак израде снежњака

1. Затварачи се лепе затварачу се цртају сатенске траке и капица.

ЗАВРШНА

извлачење закључка

Излагање радова од

претходно употребљен за друге намене. Затим следи разгледање и анализа готових радова у односу на прецизност, педантност, креативност. Води се дискусија по питањима: 1. Шта смо радили данас? 2. Која активност вам је била најзанимљивија? 3. Које новогодишње украсе би израдио још једном?

АКТИВНОСТ – (10 минута)

материјала који је

СРЕДСТВА

Пластичне флаше, затварачи – метални и пластични, старе новине и часописи, темперна боја, четке, дугмад, лепак, вуница, штапићи и други материјали који имају другу намену.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања постављена од наставника или саученика.
- Практична активност за време часа (учешће у активностима).
- Израђени ликовни радови грађењем.
- Учесће у изради заједничких радова.

Према стандарду за оцењивање: **Израђује облике и грађевине од материјала који је претходно употребљен за друге намене**, наставник треба да очекује да ученици испуне следеће резултате:

- Да објашњавају како се израђују облици и грађевине од материјала који је претходно употребљен.
- Да описују како се израђују новогодишњи украси.
- Правилно да комбинују материјале.
- Да анализирају радове саученика с циљем да уоче како се креирају облици и грађевине од материјала који су претходно употребљени.

*Према овоме сваки наставник може да изради листу за проверу (чек-листау, односно листу за праћење напретка ученика.

Осамнаести час**САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ**

Ликовни елементи у сликању (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градација, фантазија, ликовна изложба, атеље, декорација)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи ликовне елементе у сликању: контраст, тонска градација, простор, текстура и ритам.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС**УВОДНА АКТИВНОСТ –активирање предзнања (10 минута)**

Наставник подстиче игру „Погоди ликовним језиком шта је“. Ученик који погоди написани појам који се ставља испод ликовног рада где је примењен ликовни елемент или принцип и објашњава преко примера. (Претходно наставник припрема и излаже на пануу ликовне радове где су присутни ови ликовни елементи и ликовни принципи.)

Постепеното мења боју од најсветлије до најтамније нијансе ...
(**тонска градација**)

Нешто супротно:
дебела – танка линија, бела – црна боја, црвена – зелена боја, жулта – љубичаста...
(**контраст**)

Све оно око нас где се крећемо.
Постоји отворен и затворен.
(**простор**)

Површина сваког природног и вештачког материјала који можемо да го видиме и да представимо на слици. Може да буде глатка, храпава, тврда, мека површина.
(**текстура**)

Пример игре

Контраст:
бели снешко – црна капа.

Тонска градација плаве боје.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ–искуствено учење (25 минута)

Наставник подстиче отворену дискусију.

Ликовни радови ученика III б одељења ООШ „Браћа Миладиновци“– Аеродром, Скопље

1. Где је представљена тонска градација, односно постепено мењање боје на ова два ликовна рада? (Боја неба – тамно плаво до светлијих нијанси плаве.)
2. Где постоји супротност (контраст) боја, облика или линија?(Црвени плодови и зелено лишће.)
3. Где се креће пас? (У простору, шумом.)
4. Каква је текстура дрвећа?(Храпава.)

Ученици постављају питања, одговарају о текстури, контрасту боја, тонској градацији боја и ритма који је представљен на цртежу. О ритму је објашњено на претходним часовима. Наставник поставља питање: На ком цртежу постоји ритам боја и облика и које су то? (Ритам зелене боје, ритам облика дрвећа итд.)

Ученици сликају мотив „Зима“ применом технике темпера (само бела, сива и црна боја) користећи контраст, тонску градацију, простор, текстуру и ритам.

За ликовну композицију употребљавају се хладне и топле боје и ахроматске боје.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ –извлачење закључка (5 минута)

Излагање цртежа, разгледањеи анализа истих у односу на правилну примену боје, простор, контраст боја и тонску градацију. Посебан акценат се ставља и на коришћену технику темпера.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија по питањима:1.Шта смо радили данас? 2.Која активност вам је била најзанимљивија? 3. Шта сте научили? 4. Где ћете применити ово што сте научили? 5. Шта бисте друго желели да сликате?

СРЕДСТВА

Сликарска подлога – бели лист из блока бр. 3, темперне боје, четки, вода, палета за боје, ученички цртежи.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања постављена од наставника или саученика.
 - Практична активност за време часа (учешће у активностима).
 - Израђени ликовни радови.
 - Учесће у изради својих радова.
 - Ученичка анализа ликовних радова у односу на коришћење примењене ликовне технике и примењеног контраста, тонске градације, простора, текстуре и ритма.
- Према стандарду оцењивања: **Користи ликовне елементе у сликању: контраст, тонска градација, простор, текстура и ритам**, наставник треба да очекује да ученици испуне следеће резултате:

- ❑ Да разумеју и да објасне **контраст, тонску градацију, простор, текстуру и ритам** у ликовном раду.
 - ❑ Правилно да гикористе поступке и начин рада техником темпера.
 - ❑ Да анализирају цртеже саученика у односу на коришћење примењене ликовне технике и примењеног контраста, тонске градације, простора, текстуре и ритма.
- *Према овоме сваки наставник може да изради листа за проверу (чек-листу), односно листу за праћење напретка ученика.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

- ❑ Међупредметна интеграција може да се оствари са предметом Техничко образовање и информатика преко активности да исти ликовни рад ученици уметну у мултимедијалну презентацију.
- ❑ Међупредметна интеграција може да се оствари и са предметом Македонски језик преко активности састављање песме према сопственом ликовном раду „Зима“ и њено постављање у мултимедијалној презентацији.

Ликовни језик

- ❑ Простор је све што нас окружује. Све оно докле допире поглед је простор.
- ❑ **Спољни** или отворен простор је онај простор у коме се крећу: човек, животиње, аутомобили, ветар и облаци, авиони итд.
- ❑ **Унутрашњи** или затворен је онај простор где човек ради, учи, живи. Може да буде: кино, соба, позориште, учионица, стан...
- ❑ Ако желимо да неке фигуре на слици
- ❑ Изгледају ближе, треба да буду веће у односу на друге облике.
- ❑ **Велике** фигуре изгледају као да су **ближе**, а **мање** фигуре као да су **даље**.

1.

Разгледај пажљиво ликовне радове и повежи где је представљен отворен, а где затворен простор. Зашто већи облици радова изгледају ближе? Да ли су у реалности већи? Зашто?

ЗАТВОРЕНИ ПРОСТОР

ОТВОРЕНИ ПРОСТОР

Ликовни језик

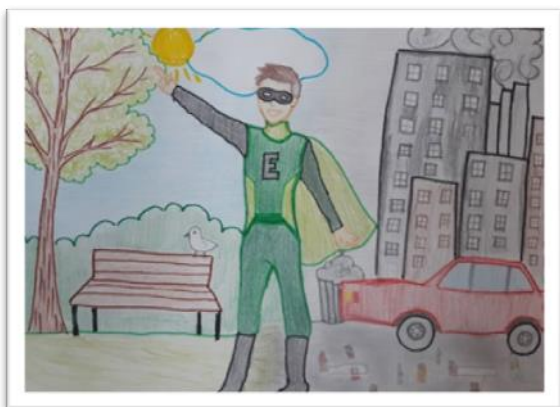
- ☐ Понављање боја, облика и линија имамо свуда око нас. У музици се понављају тонови у једној музичкој вежби. Понављају се и дани, месеци итд.
- ☐ **Ритам** – понављање.
- ☐ Ритам линија, боја и облика значи понављање истих линија, облика и боја.

Ритам облика

1.

Разгледај пажљиво ликовне радове и одреди где имамо ритам линија, ритам облика или ритам боја. У једном ликовном раду могу да буду присутни сви заједно. Заокружи.

- ☐ ритам линија
- ☐ ритам облика
- ☐ ритам боја

- ☐ ритам линија
- ☐ ритам облика
- ☐ ритам боја

- ☐ ритам линија
- ☐ ритам облика
- ☐ ритам боја

- ☐ ритам на линији
- ☐ ритам на форми
- ☐ ритам на боји

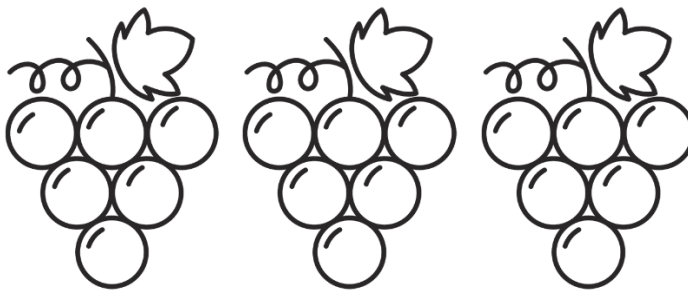
Ликовни језик

- ❑ Правилно и равномерно понављање једног или више елемената у одређеном простору је ритам.
- ❑ Може да има понављање истих облика, боја, линија...
- ❑ Ритам у природи може да буде: понављање облика и боја лишћа, дрвећа, капи кише итд.

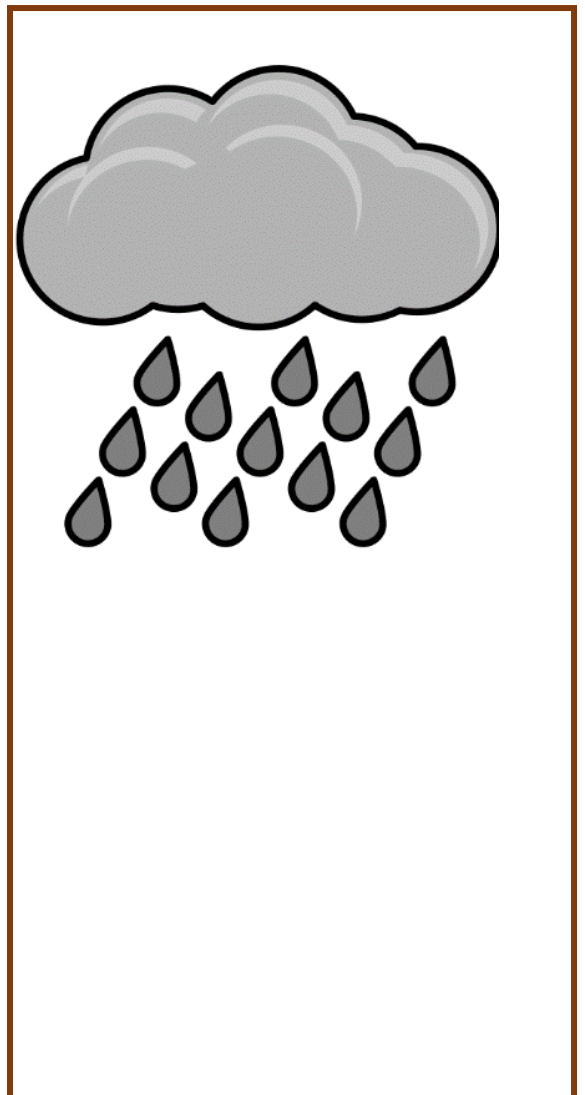

1.

Доврши ритам на цртежима.

РИТАМ У ПРИРОДИ

Ликовни језик

- ❑ Светски познати сликари кроз историју који су оставили велика и значајна уметничка дела су: Рембрант, Да Винчи, Микеланџело, Ван Гог, Пикасо и други.

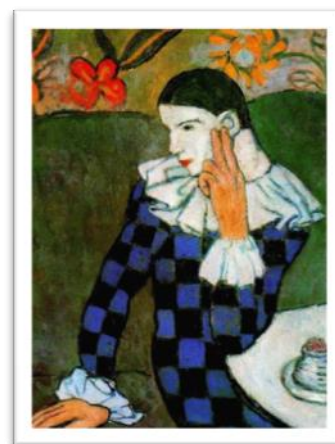
Разгледај слике светских уметника и процени који материјали и технике су коришћени.

„Две колибе“ од Рембранта 1636.г.

„Рози“ од Винсент Ван Гога, 1890. г.

„Замишљени Арлекин“, од Пабла Пикаса, 1901. г.

„Сунцокрети“ од Винсент Ван Гога, 1888. г.

Леонардо да Винчи,
портрет Мона Лизе
(између 1503. и 1505. године)

Ликовни језик

- ☐ Примарне (жута, црвена и плава) и секундарне боје (зелена, љубичаста и наранџаста).
- ☐ Хладне боје су: плава, љубичаста и зелена боја, а топле боје су: црвена, жута и наранџаста боја.
- ☐ Контрастне боје: зелена и црвена боја, љубичаста и жута боја, плава и наранџаста боја.
- ☐ Ахроматске боје: црна боја, бела боја и нијансе црно-беле боје.

1.

Разгледај слике светских уметника, процени и заокружи које боје су коришћене.

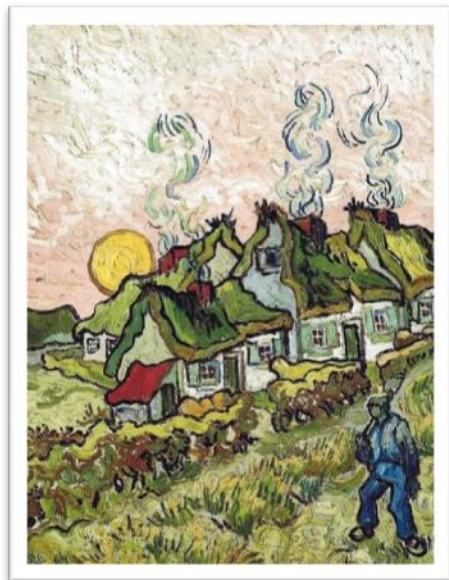

”

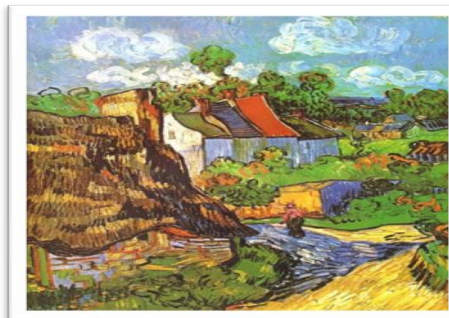
Кокошка“ Пабла Пикаса, 1938. г.

Примарне боје: жута, црвена и плава.

- ☐ Секундарне боје: зелена, љубичаста и наранџаста.
- ☐ Хладне боје: плава, љубичаста и зелена боја.
- ☐ Топле боје: црвена, жута и наранџаста боја.
- ☐ Контрастне боје: зелена и црвена боја, љубичаста и жута боја, плава и наранџаста боја.
- ☐ Ахроматске боје

„Куће и фигура“ Винсента ван Гога, 1890. г

„Куће у Оверсу“ Винсента ван Гога (1890 --- `1889)

- ☐ Примарне боје: жута, црвена и плава.
- ☐ Секундарне боје: зелена, љубичаста и наранџаста.
- ☐ Хладне боје: плава, љубичаста и зелена боја.
- ☐ Топле боје: црвена, жута и наранџаста боја.
- ☐ Контрастне боје: зелена и црвена боја, љубичаста и жута боја, плава и наранџаста боја.
- ☐ Ахроматске боје

Ликовни језик

- ❑ **Тонска градација** је постепено мењање боје од најсветлије до најтамније нијансе.
- ❑ **Контраст** је нешто супротно. На пример: дебела – танка линија, бела – црна боја итд.
- ❑ **Простор** је све оно око нас где се движимо. Простор се представља на сликама, цртежу. Има отворен и затворен простор.
- ❑ **Текстура** је површина сваког природног и вештачког материјала који можемо да видимо и да представимо на слици. Може да буде глатка, храпава, тврда, мека текстура (површина).

1. Анализирај радове и заокружи кој или који ликовни елементи су представљени: контраст, простор, тонска градација, текстура или ритам.

- ☐ контраст
- ☐ простор
- ☐ тонска градација
- ☐ текстура
- ☐ ритам

- ☐ контраст
- ☐ простор
- ☐ тонска градација
- ☐ текстура
- ☐ ритам

- ☐ контраст
- ☐ простор
- ☐ тонска
градација
- ☐ текстура
- ☐ ритам

- ☐ контраст
- ☐ простор
- ☐ тонска
градација
- ☐ текстура
- ☐ ритам

- ☐ контраст
- ☐ простор
- ☐ тонска
градација
- ☐ текстура
- ☐ ритам

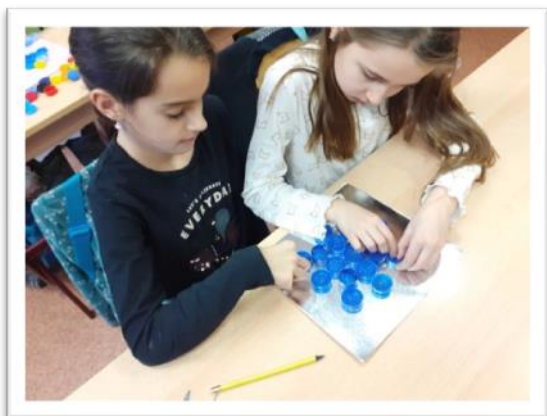
- ☐ контраст
- ☐ простор
- ☐ тонска
градација
- ☐ текстура
- ☐ ритам

- ❑ Израда новогодишње јелке и украса од материјала који је претходно био употребљен за друге намене.
- ❑ Потребан материјал: стари картон, лепак, маказице, темперне боје, четке, лопте од пластике, пластичне флаше, затварачи од флаша, лоптице од вате и сл.

1. Разгледајте фотографије и направите новогодишње јелке и украсе од материјала који су претходно имали другу намену.

Ликовни радови ученика III б одељења ООШ „Браћа Миладиновци“ – Аеродром, Скопље

Новогодишњи ликовни радови ученика разредне наставе из ООШ „Браћа Миладиновци“ –Аеродром, Скопље

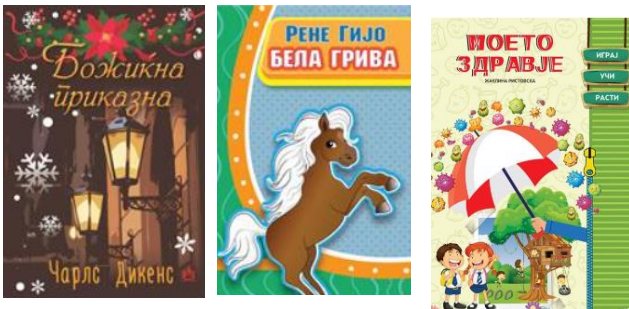
Ликовни језик

- ❑ Обликовање спољног изгледа предмета назива се **дизајн**.
- ❑ **Визуелне комуникације** су када човекот комуницира преко књига, плаката, постера, часописа, огласа, стрипова и других средстава за визуелну комуникацију.
- ❑ **Плакат и постер** су средства за размену информација и идеја. У постеру постоји текст и слике који директно преносе визуелне поруке. Тако, за сваки концерт, производ, кампању, фестивал и сл. постоји постер који нас обавештава о догађају преко слике и текста. У данашње време постери се израђују помоћу компјутерског програма за ту намену. Плакат и постер су слични, али имају и неке разлике. **Плакат** је обавештење (или информација) стављено на великом листу хартије или табле и приказано у јавности. Може да има слику, али може да буде и без слика.

Постер израђен компјутерским програмима

1. Који дизајн корица ових књига вас највише привлачи? Коју књигу бисте прочитали од датих? Заокружи и објасни зашто.

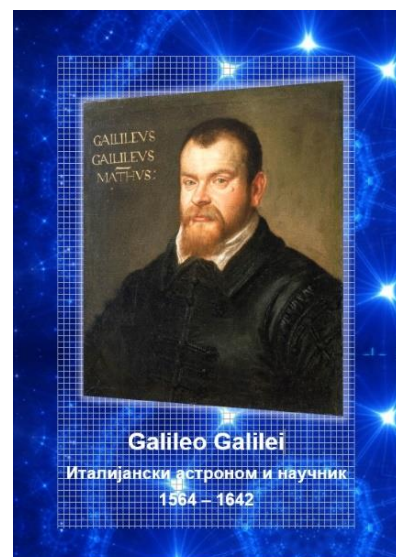
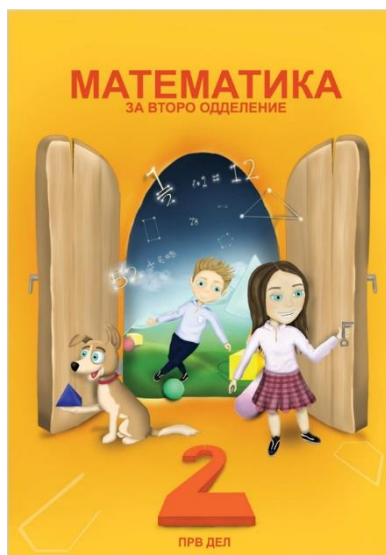
2. Који ликовни елементи су примењени на плакату? Заокружи.

- ☐ форма
- ☐ линија
- ☐ тонска градација
- ☐ боја
- ☐ ритам
- ☐ контраст

АКТИВНОСТИ

1. Одреди шта је постер, дизајн корице књиге или плакат.

- ☐ постер
- ☐ плакат
- ☐ дизајн корице књиге

- ☐ постер
- ☐ плакат
- ☐ дизајн корице књиге

- ☐ постер
- ☐ плакат
- ☐ дизајн корице књиге

2. Које сликарске технике су коришћене при изради ових цртежа?

- ☐ техника гваш
- ☐ техника акварел
- ☐ техника темпера

- ☐ техника гваш
- ☐ техника акварел
- ☐ техника темпера

Деветнаести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликарству (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градација, фантазија, ликовна изложба, атеље, декорација) комплементарни парови

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Прави разлику између оригиналног дела и репродукције.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

Наставник показује оригинални рад ученика, снима га дигиталним фотоапаратом и штампа. Ученици дискутују о разликама између оригиналног и штампаног ликовног дела (репродукција).

1. Која је разлика? 2. Да ли репродукција има исте ликовне елементе као оригинално ликовно дело? 3. Којим сликарским техникама је направљено оригинално ликовно дело? 4. Како смо репродуцирали оригинално ликовно дело?

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

- Ученици упоређују оригинално дело и његову репродукцију на унапред припремљеној презентацији наставника и уочавају разлике између оригиналних дела (познатих македонских сликара) и њихових репродукција. Наставник их укратко упознаје са најпознатијим македонским сликарима и њиховим најпознатијим уметничким делима (Миле Корубин, Лазар Личеноски, Глигор Чемерски, Петар Мазев, Омер Калеси и Борко Лазески).
- Наставник показује оригинално сликарско дело и његову репродукцију и даје своје објашњење за оба дела. Уметничко дело је **оригинална** или лична креација сликара, која се може израдити на различитим подлогама, на пример: бетон (зид), папир, платно, дрво, стакло, глина, бакар и друге сликарске подлоге. Оригиналност рада се односи на чињеницу да је резултат ауторове инспирације и ствара осећај оригиналности и нечег новог. **Репродукција** је копија оригиналног дела, која се може направити на различите начине. Репродукције не могу заменити оригинално дело.
- Ученици, подељени у мале групе, прате фото-презентацију (претходно припремљену од стране наставника) слика и репродукција познатих македонских сликара. (Ако постоје услови у свакој групи треба да постоји таблет или компјутер).

Предлог-сликари: Петар Мазев, Борко Лазески.

1. Које дело вам се више допада?
2. Какве разлике примећујете између две слике?
3. Шта је заједничко за оба дела?
4. Које сликарске технике су коришћене?
5. Који сликарски материјал је користио Петар Мазев?

Петар Мазев, оригинално дело

Петар Мазев, репродукција

Борко Лазески, Подем, витраж оригинално дело

Борко Лазески, репродукција

1. Какав је сликарски материјал (стакло у боји – витраж) користио сликар Борко Лазески?
2. Како бисте насликали (направили) репродукцију оригиналног дела Борка Лазеског?

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Наставник подстиче дискусију:

1. Која је разлика између оригиналног ликовног дела и репродукције?
2. Да ли репродукција има исте ликовне елементе као у оригиналном ликовном делу?
3. Које су сликарске технике користили сликари радова које сте анализирали?
4. Како је направљена репродукција оригиналног ликовног дела?

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Зашто је важно оно што смо научили? 3. Када купујете уметничку слику, како ћете знати да ли је оригинал или репродукција?

СРЕДСТВА

Примери слика са интернета Петра Мазева, Омера Калесија, Борка Лазеског и других познатих сликара из Македоније, фото презентација (приредио наставник) оригиналних слика и њихових репродукција.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника о оригиналу и репродукцији.
- Активност током часа при раду у малим групама.
- Учешће у анализи оригиналних уметничких слика и њихових репродукција.

У складу са стандардом оцењивања: **Прави разлику између оригиналног рада и репродукције**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Бити у стању објаснити оригиналну слику и њену репродукцију.
- Покушати разликовати оригинално дело и репродукцију.
- Упоредити оригиналну слику и репродукцију.

Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек-листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Међупредметна интеграција

Међупредметна интеграција се може извршити са предметом Српски језик кроз активност описивања оригиналне слике која им се највише свиђа. (Шта је представљено на слици? Зашто сте одабрали ово уметничко дело? итд.)

Предлог за друге активности

- Ученици покушавају да креирају репродукцију једне од представљених слика познатих сликара користећи сликарски ликовни материјал по свом избору и тако ће практично уочити разлику између оригиналне слике и репродукције.
- Изложба и анализа репродукција ученика.

1. Која је разлика између оригиналног ликовног дела и репродукције коју сте направили?
2. Да ли репродукција има исте ликовне елементе као у оригиналном ликовном делу? 3. Које сте технике сликања користили? 4. Како сте направили репродукцију оригиналног ликовног дела?

III ТЕМА: ПЛАСТИЧНО ОБЛИКОВАЊЕ И ГРАЂЕЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Двадесети час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни језик у пластичном обликовању и градњи (тродимензионални облик, простор, текстура, детаљи, покрет, ритам, смер, споменик, скулптура, биста, фонтана, фигура, модел, композиција, детаљ, целина, текстура)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Обликује и гради тродимензионалне облике.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (7 минута)

Изложене предмете од глине, мермера, бронзе, пластелина и сл. ученици уочавају и описују по облику, облику и контрасту (Према условима у школи, радови ученика других разреда могу се преузети од наставника ликовног образовања.)

Пример:

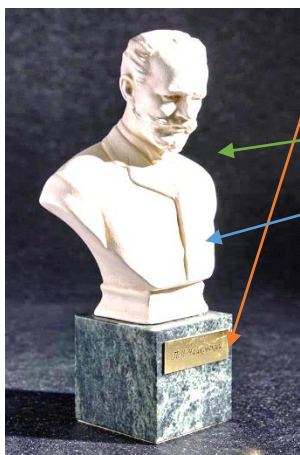
(Од којих је облика зека направљен? Који предмет од глине има контраст? Који од понуђених предмета имају сличан облик? Наведите који су то предмети.)

Могући одговори ученика:

1. Кружног облика, уши су конусног облика, глава је лоптаста, очи су у облику круга, руке су округлог облика итд.)
2. На глави девојке постоје контрасти боја: зелена – црвена, жута – плава, бела – црна...
3. Глинени предмети деце и девојчице су сличног облика, њихове главе, њихове очи, носеви и уста...

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Учитељ показује бисту познатог руског композитора Петра Илича Чајковског, чије музичке композиције често слушају, и поставља подстицајна питања:

1. Где је постављен овај тродимензионални рад? (Могући одговори ученика: на стубу у облику квадрата, нешто попут дрвене кутије...)
2. Који делови човека су представљени? (Могући одговори ученика: глава, врат, рамена и груди)

3. Од каквих материјала је направљен? (Могући одговори ученика: глина, гипс, дрво, мермер...)?

1. Заједнички закључак. Биста је тродимензионални облик постављен на мало постоље (основа на којој стоји биста, споменик итд.). Представља горњи део људског тела (глава, врат, рамена и грудни кош). Материјали од којих је биста израђена су: глина, мермер или бронза.
2. Ученици моделирају по мотиву „Биста”, пластелином или глином, користећи облик, форму, контраст. Бисту израђују по сопственом избору - другара, од изложених и приказаних биста, девојчице, дечака и сл. Да би завршили задату активност, ученици раде у паровима, фокусирајући се на облик, форму и контраст.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (8 минута)

Излагање биста, њихово посматрање и анализа у односу на употребу форме, контраста и облика. Приликом анализе радова описује се и техника рада са глином.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Шта сте научили? 3. На које сте тешкоће наилазили током рада? 4. Како сте радили као пар? (Сарађивали сте, прихватили идеје свог друга из разреда...)

СРЕДСТВА

Глина, алат за обликовање глине, бисте познатих аутора, бисте које су израдили другови из школе, разни предмети од глине, гипса и сл. (према школским условима или фотографијама са интернета), картон.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

1. Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда о коришћеним подлогама, средствима и материјалима које су користили.
2. Практична активност током часа (учешће у активностима).
3. Учесће у стварању властитог ликовног рада применом форме, контраста и облика у изради глинене бисте.
4. Анализа насталих уметничких дела у смислу примене форме, контраста и облика.

Према стандарду оцењивања: **Обликује и гради тродимензионалне облике**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

1. Да су у стању да објасне бисту као тродимензионално дело.
2. За примену форме, контраста и облика приликом израде бисте.
3. Да правилно користе глину приликом обликовања бисте.
4. Да анализирају бисте које су израдили другови из разреда према примени облика, контраста и форме.

*Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Међупредметне интеграција

Ова се наставна садржина може интегрисати са:

Предметом Музичко образовање тако што ћете споменути барем једног композитора класичне музике и видети га. На пример, када ученици слушају музику П. И. Чајковског (Чајковски: *Орашчић*, *Лабудово језеро* – *Плес малих*

Биста А. Вивалдија

лабудова, увод у балет), могу им се показати слика бисте Чајковског, биста Сергеја Прокофјева, биста Антонија Вивалдија и других.

Двадесет први час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликарству (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градација, фантазија, уметничка изложба, атеље, декорација) комплементарни парови

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Прави разлику између оригиналног дела и репродукције.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ - активирање предзнања (10 минута)

Ученици прате презентацију са фотографијама (више уметничких дела) познатих македонских и светских сликара: Лазара Личеноског, Омера Калесија и Николе Мартиноског и упознају се са њиховим најзначајнијим достигнућима.

академик, једна
20. веку.
1927. и 1928.
је по увођењу

Никола Мартиноски је истакнути македонски уметник и од најзначајнијих личности за развој македонске културе у Дипломирао је на Школи ликовних уметности у Букурешту. боравио је у Паризу. Након повратка у Македонију, познат европских модерних сликарских праваца, карактеристичних за Париску школу на овим просторима.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ - искуствено учење (25 минута)

Ученици су подељени у мале групе. Наставник упућује ученике да на компјутеру погледају оригиналне радове и њихове репродукције Лазара Личеноског и Николе Мартиноског и да на основу фотографија представљених на компјутеру покушају да сазнају које је оригинално уметничко дело, а које његова репродукција. (На радним листовима на стр. 29 налазе се уметничка дела и репродукције ових аутора.)

1. Прва група ученика гледа слике Лазара Личеноског на компјутеру.

Личеноски Лазар, Радожда, уље на платну, 1953.

2. Друга група ученика гледа на компјутеру слике Николе Мартиноског.

Никола Мартиноски, Мртва природа - цвеће Никола Мартиноски, Мртва природа, 1928. година

Презентација групног рада. Ученици из сваке групе објашњавају фотографије које су добили за рад. Изјављују која слика је оригинално уметничко дело, а која репродукција. Објашњавају на основу којих критеријума су дошли до закључка.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ – извлачење закључка

Сви ученици добијају наставни листић из Материјала за учење (стр. 28 – 29). Наставник даје упутства за израду како би проверио да ли ученици могу разликовати оригинално дело од репродукције.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија: 1. Шта смо данас радили? 2. Који сликар је на вас оставио највећи утисак и зашто? 3. Где и када ће препознавање оригиналног уметничког дела и његова репродукција бити корисни у вашем свакодневном животу?

СРЕДСТВА

Слике познатих македонских сликара (ако их има у школи), компјутер, фотографије са интернета са оригиналним сликама и њиховим репродукцијама познатих македонских сликара, радни лист (Материјали за учење), оловка и свеска.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

1. Усмени одговори на питања наставника о материјалима и техникама коришћеним за израду слике.
2. Практична активност током часа (учешће у активностима).
3. Учесће у анализи заједничких креација у погледу употребљених материјала и техника.

У складу са стандардом оцењивања: **Прави разлику између оригиналног рада и репродукције**, наставник треба да очекује од ученика да заврше следеће активности:

1. Да објасне начин на који разликују оригинално дело и репродукцију.
2. Да наведу материјале од којих су слике направљене.
3. Да уоче технике које се користе.
4. Да анализирају да ли су ученици из осталих група исправно одредили оригинални рад и репродукцију.

Двадесет други час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Дизајн и визуелне комуникације – СРЕДСТВА, материјали, технике, процедуре и елементи (дизајн, дезен, орнамент, накит, декорација, амбалажа, оригами, илустрација, фотографија, корице књиге, постер, плакат, визуелне комуникације, визуелни знак, естетска процена)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Израђује украсе, честитке, накит, украсне предмете од амбалаже и оригами

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВODНА АКТИВНОСТ - активирање предзнања (5 минута) Кроз мултимедијалну презентацију или са интернета ученици разматрају идеје за украсе, честитке, накит и украсне предмете, као и оригами. Сврха ове активности је потакнути ученике на креативност и креирање оригиналних идеја за дизајнирање честитки, украса и накита. Истовремено, они такође могу анализирати свој облик, боју, величину и простор. (Који облици превладавају на представљеним честиткама, украсима и накиту? Која се боја највише понавља? итд.).

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ - искуствено учење (30 минута)

Ученици су стављени у аутентичну ситуацију.

Учитељица им каже да ће се направљени предмети базару који ће се одржати за направити што више осмомартовских креација.

Ученици, подељени у мале

1. Прва група. У оквиру појединачно креира честитку за 8. март или рођенданску честитку за свог другара, користећи папир, папир у боји, часописе, оловке, темпера боје, уљане боје, фломастере и друге материјале по избору ученика.
2. Друга група. Сви чланови групе заједнички израђују накит од перли, чепова за флаше, сјајних материјала и других материјала као што су: гајтани, конци, вуна и сл.
3. Трећа група. Сви чланови групе заједнички израђују различите украсе, користећи стари накит и украсне предмете од амбалаже и оригамија.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

продавати на Осмомартовском неколико дана, па би било лепо занимљивих и оригиналних

групе, дизајнирају:

групе сваки ученик

Свака група представља своје креације. Ученици других група дају своје мишљење о успешности дизајна честитки, украса и накита. Приликом анализе кажу и који су од проучаваних ликовних елемената примењени.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Где ћете користити ово знање за израду честитки, украса или накита? Које ликовне материјале бисте користили у будућности приликом израде честитки, украса или накита?

СРЕДСТВА

Перле, чепови за флаше, светлуцави материјали, стари накит, украсни предмети, новине, часописи, папир, папир у боји, оловке, колаж папир, темпера боје, уљане боје, фломастери и друго по избору ученика, прибор за папир, компјутери или таблете, прибор за рад са материјалима (лепак, маказе итд.).

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

1. Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
2. Практична активност током часа (учешће у активностима).
3. Произведена дизајнирана уметничка дела.
4. Учешће у изради заједничких радова (размена идеја, прихватање идеја, договор и одлука која ће се идеја реализовати, размена материјала).

У складу са стандардом оцењивања: **Прави украсе, честитке, накит, украсне предмете од амбалаже и оригамија**, наставник треба да очекује од ученика да остваре следеће резултате:

1. Да могу објаснити начин на који су направили украсе, честитке, драгуље, украсне предмете и оригами.
2. Навести материјале и уметничке технике које су користили за израду украса, честитки, оригамија и накита.
3. Анализирати уметничка дела других група.

Међупредметна интеграција

Међупредметна интеграција је могућа са предметом Српски језик кроз активност израде честитке за празник 8. март и уписивања поруке у њу. (Али иста активност се може обавити за рођендан или неки други празник.)

Двадесет трећи час**САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ**

Ликовни елементи у цртежу (контурна линија, простор - дубина, близу/далеко, унутрашњост/екстеријер, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи различите врсте линија у ликовној целини.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ - активирање предзнања (5 минута)

Кроз игру „Игра линија” ученици, подељени у мале групе, од разних врста линија формирају целину - предмет или биће. Цртају по чекићу воштаним бојицама, фломастерима или оловкама у боји. Пре почетка игре договарају се шта ће цртати. Сваки ученик у групи црта једну врсту линије (дуга/кратка, танка/дебела, равна/закривљена, линије у различитим бојама, итд.) и исту не може је поновити други ученик у групи.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ - искуствено учење (30 минута)

- ☐ Које сте линије користили приликом креирања целине?
- ☐ Колико сте укупно линија нацртали да бисте направили целину?
- ☐ У колико боја сте нацртали линије?

Ученици самостално цртају оловком, дрвеним бојицама и фломастерима по мотиву „Дрворед” користећи линију и понављање. Наставник даје упутства ученицима да комбинују различите врсте линија како би добили ликовну целину. Он даје упутства за цртање дрвореда и подсећа да се велики објекти визуелно појављују ближе од објеката који су мањи и изгледају даље.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Изалагање цртежа на одељењској табли, њихово разгледавање и анализа у односу на употребу различитих врста линија при стварању ликовне целине.

1. Које врсте линија сте користили?
2. Како цртате објекте који су вам ближе?
3. Како цртате предмете који су удаљенији?

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта смо научили у овој лекцији? 4. Шта мислите, да ли су ликовни елементи присутни у свим нацртаним радовима: линија, разне линије? 5. Које врсте линија сте користили?

СРЕДСТВА

Велики бели хамери, воштане пастеле (уљане боје), фломастери, оловке у боји (дрвене бојице). Иста активност се може реализовати на рачунару у програму за цртање.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ☐ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- ☐ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ☐ Урађени цртежи.
- ☐ Анализа коју су урадили ученици нацртаних цртежа у вези са применом различитих врста линија и стварањем целине.

У складу са стандардом оцењивања: **Користи различите врсте линија у ликовној целини**, наставник треба да очекује од ученика да заврше следеће активности:

1. Да примену различите врсте линија и објасне како их користе за креирање цртежа.
2. Да стварају уметничке целине користећи различите врсте линија.

3. Да нализирају цртеже другова из разреда у смислу примене различитих врста линија и стварања целине.

III ТЕМА: ПЛАСТИЧНО ОБЛИКОВАЊЕ И ГРАЂЕЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Двадесет четврти час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни језик у пластичном обликовању и грађењу (тродимензионални облик, простор, текстура, детаљ, покрет, ритам, смер, споменик, скулптура, биста, фонтана, фигура, модел, композиција, детаљ, целина, текстура)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Ствара облик или грађу користећи ликовне елементе: простор, текстуру, детаљ, покрет, ритам, смер, композицију.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Ученици анализирају тродимензионални рад са аспекта примене ликовних елемената:

1. Који је ово споменик?
2. Где се налази?
3. Каква је текстура зидова споменика?
4. Где је ритам форми?
5. У ком простору се налази тродимензионални рад?

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Ученици прате објашњење наставника о споменику „Македонијум“, о коришћеним ликовним елементима: покрету, смеру, детаљу и композицији.

□ Ако упоредите македонску заставу са овим спомеником, примећујете ли сличности? Кретање у облику споменика може се упоредити са кретањем које се налази на македонској застави. Кретање је од средишње тачке у свим правцима баш као и македонска заставка (у облику сунчаних знакова).

Техником *Бура идеја* ученици говоре шта је композиција по њима.

(Могући одговори: музичка композиција, песма, композитор итд.)

(Може се упоредити са композицијом химне наше државе.)

Наставник објашњава да као што музичку композицију чине строфе, рефрени, ноте, тако и ликовну композицију приликом пластичног обликовања и грађења чине појединачни елементи смештени у једну целину. Споменик је састављен од више појединачних елемената распоређених у једну целину. „Македонијум“ има одличну композицију - повезаност са окружењем.

Композиција је група појединачних скулптура постављених као целина.

Детаљ – отвори споменика где су витражи.

Текстура – глатка по зидовима споменика.

Смер – вертикални, хоризонтални и коси.

Кретање – упореди са македонском заставом.

Отворени простор.

Ритам облика.

Композиција је постављена у отвореном простору и везана са околином.

Композиција је скулптура постављена на отвореном простору и треба да буде повезана са окружењем.

Наставник упућује ученике да направе композицију од неколико појединачних елемената – већег и мањег дрвећа и распореде их у импровизовани отворени простор (на комад дрвета или на чврсту подлогу), почевши од највећег до најмањег. Тако ће створити ДРВОРЕД.

Ученици, подељени у мале групе, обликују на мотив „Дрво или дрворед”, глином, користећи облик и вертикални смер. При томе стварају облик или структуру користећи: простор, текстуру, детаљ, покрет, ритам, смер, композицију.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Изалагање тродимензионалних радова, њихово разматрање и анализа у смислу правилне примене простора, текстуре, детаља, покрета, ритма, смера, композиције. Посебан нагласак стављен је и на технику рада са глином.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискусија се води о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Како сте представили грубу текстуру дрвећа? 3. На какве сте потешкоће наилазили при раду са глином?

СРЕДСТВА

Подлога – комад дрвета или друге чврсте подлоге, алати за моделирање од глине, вода, фотографија споменика „Македонијум”, пројектор или паметна табла.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда о простору, текстури, детаљима, покрету, ритму, правцу, композицији у ликовном делу.

- ☐ Практична активност током часа о поступцима и начину рада са глином.
- ☐ Настала уметничка дела.
- ☐ Учешће у групној изради дрвореда (прихватање идеја и предлога, подела активности у групи, сарадња).

Према стандарду оцењивања: **Креира облик или структуру користећи ликовне елементе: простор, текстуру, детаљ, покрет, ритам, смер, композицију**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- ☒ Разумети и објаснити простор, текстуру, детаље, покрете, ритам, смер, композицију у уметничком делу.
- ☒ Правилно користити поступке и начин рада са глином.
- ☒ Анализирати тродимензионалне радове другова из разреда у смислу употребе простора, текстуре, детаља, покрета, ритма, правца, композиције.

*Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Овај наставни садржај се може интегрисати:

а) са предметом Српски језик кроз активност када се обрађује текст или песма о шуми, садњи дрвећа и сл. а представљена је кроз ликовни израз.

Двадесет пети час**САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ**

Ликовни елементи у сликању (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, градација тонова, фантазија, уметничка изложба, атеље, декорација)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Слика према доживљају или фантазији.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Кроз игру „Моја фантазија” ученици објашњавају шта би сликали уколико добију ову тему за сликање.

Пример:

Почињу овом реченицом: **Моја фантазија представљена**

сликом била би као путујем по васиони с мојим псом и при том би користио/-ла

ахроматске боје зато што је боја васионе црна и нијансе црно-беле, а мој васионски брод и ја би били представљени белом бојом и нијансама бело-црне. Звезде и планете – примарним и секундарним бојама.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Вежба:

1. Наставник води дискусију о примарним и секундарним бојама, ахроматским бојама, хладним и топлим бојама (Које су примарне боје? Које су секундарне боје? Наведи хладне боје. Где у окружењу постоје топле боје?...).

2. Које бисте технике сликања користили при стварању данашњих уметничких дела?

(Темпера, техника гваш, дигитална са Паинт алатима, техника колажа итд.)

Ученици сликају по мотиву „Фантазија” комбиновањем различитих материјала, техника и елемената, укључујући компјутер као медиј. Слика се ствара према доживљеном догађају или фантазији по избору ученика.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Изложба уметничких дела, разматрање и естетска анализа истих у односу на употребу боја и разних сликарских техника и материјала.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Којим бојама сте представили своју фантазију или свој доживљени догађај? 3. Која боја преовлађује у вашем ликовном раду? 4. Шта сте одабрали за сликање? 5. Да ли фантазијом или доживљајем зашто баш према томе? 6. Шта вам је било лакше?

СРЕДСТВА

Блок број 3, оловка, темпера боје, акварел боје, туба беле темпере, колаж папир, палета боја, четкице разних дебљина и подлога за сликање.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда о томе како се добијају секундарне боје.
- ❑ Практична активност током часа (израђује ликовну композицију користећи примарне и секундарне боје, хладне и топле боје).

- ❑ Учешће у изради појединачних радова.
- ❑ Анализа ликовних радова другова из разреда у смислу употребе различитих сликарских техника, материјала и боја.

У складу са стандардом оцењивања: Прави ликовну композицију користећи примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, контрастне боје и ахроматске боје, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- ❑ Објаснити поделу боја (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ахроматске боје, тонска градација).
Анализирати ликовне радове другова из разреда у смислу употребе различитих сликарских техника, материјала и боја.

*Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

МЕЋУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Овај наставни садржај се може интегрисати са предметом Српски језик преко активности креирања састава или „стихотворбе“ према креираној властитој ликовној креацији „Моја фантазија“ или „Мој доживљени догађај“

I ТЕМА: ЦРТАЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Двадесет шести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у цртању (контурна линија, простор - дубина, близу/далеко, унутрашњост/екстеријер, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

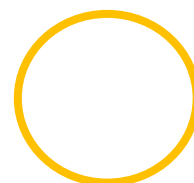
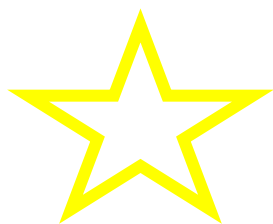
- Примењује контурну линију предмета у одређеном простору и примењује је на цртежу.
- Користи компјутер у цртању.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

Наставник претходно припрема различите облике подељене на контурну линију и структурну линију.

УВОДНА АКТИВНОСТ–активирање предзнања (10 минута)

Ученици у малим групама састављају облике са контурном линијом и одговарајућим унутрашњим делом (структурна линија).

Шта сте приметили приликом састављања облика? (Да сваки облик има спољну линију, која је нацртана дебље од осталих линија, итд.)

Контурна линија је спољна линија која описује облик. Црта се дебље од осталих линија. Истиче облик и показује основне карактеристике онога што се црта.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Активност 1. Наставник подстиче ученике да нацртају предмет или биће по свом избору и да црним или плавим фломастером нацртају контурну линију на самолепљивом листу (налепници) и ставе на разредну таблу. Ученици гледају цртеже, закључују, показују шта су контурне линије.

Активност 2. Ученици уочавају контурне линије предмета у окружењу.

Активност 3. Ученици цртају по мотиву „Илустрација текста“, алатима програма за цртање на компјутеру (таблету), користећи контурну линију. (Ако нема услова, цртају оловком, дрвеним бојицама, фломастерима.)

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Презентација дигиталних цртежа, преглед и анализа истих у односу на правилну примену контурне линије. Каква је контура нацртана алатима програма за цртање, а каква је на цртежу? Да ли то чини разлику? Објасни.

(Уколико постоје услови, дигитална изложба се може направити и од ученичких цртежа направљених алатима програма за цртање.)

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима: 1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Шта сте научили? 4. Где ћете применити оно што сте научили? 5. Да ли ћете стално користити контурне линије када цртате у будућности? Зашто?

СРЕДСТВА

Материјали контурних линија које припрема наставник, оловка, оловке у боји, фломастери, самолепљиви листови (налепнице), таблет, компјутер, програм за цртање.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- ❑ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ❑ Ликовни радови рађени применом контурних линија.
- ❑ Учешће у стварању властитих креација.
- ❑ Ученичка анализа уметничких радова у смислу примене контурне линије и њеног приказа на цртежу или на дигиталном цртежу.

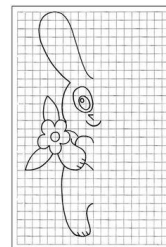
У складу са стандардом оцењивања: **Посматра контурну линију објекта у одређеном простору и примењује је на цртеж и користи компјутер у цртању**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- ❑ Да разуме и објасни контурну линију објекта у одређеном простору.
- ❑ Да анализира цртеже другова из разреда у смислу примене контурне линије и њеног приказа на цртежу

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Међупредметна интеграција се може извршити са предметом Математика кроз активност о симетрији фигура и Ликовном образовању– цртање контурних линија фигура.

Двадесет седми час**САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ**

Ликовни језик у пластичном обликовању и грађењу (тродимензионални облик, простор, текстура, детаљ, покрет, ритам, смер, споменик скулптура, биста, фонтана, фигура, модел, композиција, детаљ, целина, текстура)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

- ❑ Описује различита скулптурална решења и разликује их.
- ❑ Уочава облике, детаље, текстуре, линије у уметничким делима и описује их уметничким језиком.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

Овај час се може реализовати у музеју, месту где се налазе споменици, фонтане и друга скулптурална дела или, једноставно, испред бисте патрона школе (ако нема друге могућности).

Ученици посећују: музеје, споменике, скулптуре, бисте, фонтане и друга уметничка дела. На њима уочавају: облике, детаље, текстуре, линије и дају своју или заједничку естетску процену.

УВОДНА АКТИВНОСТ –активирање предзнања (5 минута)

Кроз технику *Бура идеја* ученици говоре о тродимензионалним радовима које знају и виде у музеју.

Могући одговори: биста, споменик, фигура...

Наставник подстиче дискусију и упознаје ученике са различитим скулптуралним радовима, а ученици их ликовним језиком именују и описују.

- ❑ Како се зове ова скулптура?
- ❑ Ко је направио ову скулптуру? (Читајте из натписа на скулптури.)
- ❑ Како се зову уметници који праве скулптуре?
- ❑ Где сте још видели овакве скулптуре?
- ❑ Да ли сте радили сличне скулптуре у претходним часовима?

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ –искуствено учење (30 минута)

Активност 1. Ученици прате објашњење стручњака из Музеја скулптура:

- ❑ Ко је аутор скулптуре?
- ❑ Од каквог материјала је направљен?
- ❑ Које су ликовне технике коришћене (примерено узрасту)?

Активност 2. Ученици уочавају облике, детаље, текстуре, линије и дају своју или заједничку естетску процену сваке скулптуре о којој стручњак објашњава.

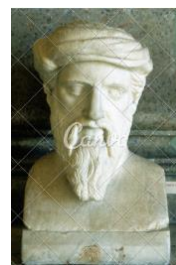
Активност 3. Наставник упућује да ће се одржати радионица на којој ће сваки ученик моћи да направи скулптуру по властитом избору од глине или пластелина. Према условима, било би добро да је радионица у музеју и да је вођена од стране стручњака.

Примери скулпторских решења:

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка

(5 минута)

Излагање тродимензионалних радова на одређеном месту у музеју, испитивање и анализа у смислу примењених облика, детаља, текстура, линија.

РЕФЛЕКСИЈА

Биста Питагоре

Рељеф – лице

Води се дискусија о питањима:

1. Шта смо данас радили?
2. Која активност вам је била најзанимљивија?
3. Како се осећате откако су ваше скулптуре изложене у музеју?

СРЕДСТВА

Тврда подлога, алати за моделирање од глине, вода, скулптуре у музеју или другом месту које ће посетити, пластелин.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда о простору, текстури, детаљима, покрету, ритму, правцу, композицији у уметничком делу.

□ Практична активност током часа о поступцима и начину рада са глином.

□ Настала уметничка дела.

□ Учешће у групној дискусији током естетске анализе скулптура ликовним језиком.

У складу са стандардима оцењивања: **Описује различита скулптурална решења и прави разлику између њих и уочава облике, детаље, текстуре, линије у уметничким делима и описује их ликовним језиком**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

□ Разумети и објаснити простор, текстуру, детаље, покрете, ритам, смер, композицију у уметничком делу.

□ Правилно користити поступке и начин рада са глином.

□ Анализирати тродимензионалне радове другова из разреда у смислу употребе простора, текстуре, детаља, покрета, ритма, правца, композиције.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Овај наставни садржај се може интегрисати:

а) са предметом Српски језик кроз активност када се ствара текст или песма за неку значајну особу или за покровитеља школе. На часу Ликовног васпитања анализира се скулптура те особе.

Фонтана

Статуета слободе

II ТЕМА: СЛИКАЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Двадесет осми час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликарству (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градијација, фантазија, уметничка изложба, атеље, декорација) комплементарни парови

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи рачунар при сликању.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Са ученицима се разговара о разним компјутерским програмима за цртање.

Поставља им се питање да потакне њихово размишљање:

1. Шта подразумевате под појмом дигитално сликање? (Сликање компјутером, сликање на таблету или мобилном телефону...)

(Следи објашњење да је **дигитално сликарство** појава у којој се користе традиционалне сликарске технике, као што су: акварел, темпера, пастел итд. примењују се помоћу дигиталних алата помоћу компјутера или таблета. Наставник објашњава како се слика на рачунару. Алати за дигитално сликање су: четкица, хемијска, оловка, бојица...)

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Ученици прате презентацију наставника путем ЛЦД пројектора или на паметној табли о различитим врстама алата који се користе за дигитално цртање и сликање. Указује им се да у програмима за цртање/сликање постоје: алати за означавање, алати за цртање

слободном руком, алати за брисање (гумица), алати за сликање (четка, спреј, лименка), цртање линија и геометријских облика. Ученици прате демонстрацију наставника. Показује како се праве једноставни геометријски облици, користећи одговарајуће алате за стварање ликовног дела (дигитална слика).

Ученици анализирају дигиталну слику и именују алате који су кориштени у креирању дигиталне слике коју презентира

наставник.

Наставник води ученике да раде са алатима програма за цртање/сликање и креирају ликовну композицију која наглашава спектар боја. Ученици разговарају о прошлој рођенданској забави на којој је простор био украшен тракама, балонима и разним рођенданским реквизитима. Ученици сликају на тему „Циркус/Забава” алатима програма за цртање/сликање, примењујући ликовне елементе: боју, простор, величину и облик.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Након завршеног самосталног рада ученици презентирају које су алате користили за израду дигиталног уметничког дела и које су ликовне елементе користили у сликању.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

1. Шта сте радили данас? 2. Које сте алате највише користили у дигиталном сликању? 3. Шта сте научили? 4. На које сте тешкоће наилазили током рада? 5. Како ћете применити оно што сте научили у свом свакодневном животу? 6. О чему бисте желели да научите више на следећем часу?

СРЕДСТВА

Компјутер, пројектор, паметна табла, таблет, програми за цртање/сликање.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- ❑ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ❑ Учешће у изради сопствених и анализа заједничких радова.

У складу са стандардом: **Коришћењем рачунара приликом сликања**, ученик треба да постигне следеће резултате:

- ❑ Бити у стању да објасни како се користи рачунар и алати разних компјутерских програма у сликању.
- ❑ Аналиzirати дигитална ликовна дела и забележити ликовне елементе коришћене у њиховом стварању.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Двадесет девети час**САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ**

Штампање - подлоге, средства, материјали, технике, поступци и елементи (шаблон, штампа, картон-штампа, отисак, шара, декорација)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Креира узорак користећи ритмичко понављање у штампању.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

Ученици прате презентацију са фотографијама различитих врста народних шара на ћилима, народним ношњама, ћилима, чарапама и чергама.

Наставник подстиче дискусију кроз питања: Који су облици заступљени на народним шарима? Да ли се исти облици понављају? Које се боје понављају? и сл.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник најављује штампање уз ритмичко понављање боја и облика помоћу кромпир-печата. Из чаробне врећице ученици извлаче један узорак унапред направљених различитих врста кромпир-печата. (Сваки кромпир-печат има другачији облик.)

Ученици прате објашњење да је штампа, у ствари, наношење боје на матрицу којом желимо да штампамо и отисак печата на подлогу (лист блока). У наставку су дата упутства за рад са кромпир-печатом. 1. Нанети темпера боје веће густине по властитом избору.

2. Умереним држањем руке притисните део у

боји на лист.

3. За сваки отисак треба нанети боју.

4. Штампање се понавља истим обликом неколико пута.

Уз помоћ кромпир-печата израђују се отисци. Сваки ученик креира свој властити узорак с ритмичким понављањем у отиску. (Један до три различита облика кромпир-печата могу се користити током штампања.)

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Издају се и анализирају готова ликовна дела (успешност штампе, заступљеност ритмичког понављања облика, боја, испуњеност простора, прецизност и педантност у раду).

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

1. Шта сте данас учили? 2. Шта сте научили? 3. С којим проблемом сте се суочили? 4. Како сте то решили? Шта вам је било најзанимљивије? 5. Како ћете користити оно што сте научили у свом свакодневном животу?

СРЕДСТВА

Блок број 3, чаробна врећица, кромпир-печати, темпера боје, четкица, простирка – бели лист из блока број 3.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).

У сагласности са стандардом: Креира дезен користећи ритмичко понављање у штампи, ученик треба да постигне следеће резултате:

- Да буде у стању да објасни како се користи кромпир-печат користећи ритмичко понављање у штампи.
- Да анализира ликовна дела и уочи како се дезен ствара ритмичким понављањем у штампи.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

II ТЕМА: СЛИКАЊЕ

Ликовно образовање за III разред

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликању (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градијација, фантазија, уметничка изложба, атеље, декорација) комплементарни парови.

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Слика по доживљеном и фантазији.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

Кроз игру „Погоди боју предмета” ученици понављају основне и секундарне боје. У учионици су постављена два обруча (хула хоп). Наставник приказује предмете у различитим примарним и секундарним бојама. Ученици се упућују да предмете обојене примарним бојама ставе у први обруч (хула хоп), а у други обруч (хула хоп) да распореде предмете обојене секундарним бојама.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Наставник упознаје ученике са спектром боја, који је подељен на хладне и топле боје. Наставник даје објашњење појма контраста. Контраст се налази свуда око нас. Најинтензивнији контраст стварају боје које се налазе на супротној страни круга боја. Имају различите вредности боја које се међусобно надопуњују.

Наставник показује контраст топлих и хладних боја.

- Хладне боје су: зелена, плава и љубичаста.
- Топле боје су: црвена, жута и наранџаста.

Ученици кроз подстицајна питања наставника разговарају о догађају који је изазвао позитивна осећања или о неком

фантазијском догађају. Добијају упутства да сликају на мотив на основу доживљеног догађаја или фантазије гваш техником, користећи хладне и топле боје, различите величине и ритам боја. Приликом сликања

ученици се усмеравају да користе детаље које су уочили у стварности.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Изложба ликовних дела, разматрање и естетска анализа истих у смислу употребе контрастних боја, величине и ритма боја.

РЕФЛЕКСИЈА

Дискутује се о питањима:

1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Да ли сте се суочили са неким проблемом? Које врсте? 4. Како сте то решили? 5. Шта бисмо могли да сликамо топлим и хладним бојама наредног часа?

СРЕДСТВА

Блок број 3, оловка, темпера, четкице разних дебљина, подлога за сликање, хула хоп.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда о топлим и хладним бојама, контрасту боја, величини и ритму.
- ❑ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ❑ Учешће у изради појединачних радова.
- ❑ Анализира ликовне радове другова из разреда у смислу комбинације топлих и хладних боја, величине и ритма.

У складу са стандардом оцењивања: **Слика премадоживљају или фантазији**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- ❑ Да буде у стању да објасни хладне и топле боје, ритам и величину.
- ❑ Да опише како се постиже контраст топлих и хладних боја.
- ❑ Да анализира ликовна дела другова из разреда у смислу комбинације топлих и хладних боја и употребе величине и ритма.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Међупредметна интеграција са наставним предметом Српски језик кроз активност ученика да у писаној форми испричају причу на тему фантазије према креираном ликовном раду.

Предложене активности:

Вежба. Ученици су подељени у две групе. Прва група ученика има задатак да четком и темпера бојом направи трагове на листу хладних боја и уочи ликовни елемент величине. Друга група ученика има задатак да четком и темпера бојом направи трагове на листу топлих боја и уочи ликовни елемент ритма.

Тридесет први час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у цртежу (контурна линија, простор - дубина, близу/далеко, ентеријер/екстеријер, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Представља сенку објекта опажајући светлост и сенчење.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ—активирање предзнања (10 минута)

Час почиње са две загонетке које ученици морају решити.

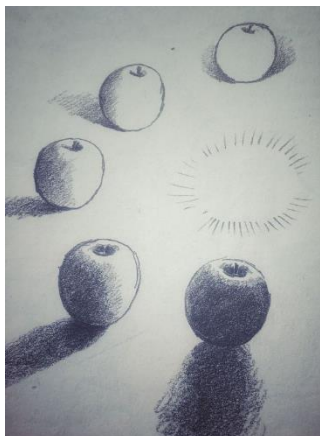
Прва загонетка: Излази на сунцу, скрива се у облацима! (Сенка.)

Друга загонетка: Што се јаче смеје, јаче те греје! (Сунце.)

Откривањем тачне речи из загонетки открива се активност која ће се реализовати на часу, а то је опажање светлости и сенке. Направљен је кратак осврт на природне изворе светлости (сунце, месец, звезде) и вештачке изворе светлости (сијалица, лампа, фењер, свећа...).

Ученици се подсећају како настају сенке. (Када сунчева светлост удари у препреку, предмет или биће које не пропушта светлост, формира се сенка.)

Следи преглед слика које приказују стварање сенке у зависности од тога на коју страну светлост пада.

- Када светлост долази одозго, сенка се рефлектује доле на подлози.
- Када светлост долази с десне стране, сенка пада с леве стране.
- Примећује се да када светлост долази с леве стране, видимо сенку предмета са његове десне стране.
- Када светлост долази с предње стране, сенка пада иза предмета (пошто је иза, ми је не видимо).
- Када светлост пада са задње стране предмета, сенка пада на подлогу с предње стране.
- Када светлост долази одоздо, сенка се појављује изнад предмета.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Активност 1. Наставник представља сенку предмета помоћу батеријске лампе, оловке и папира. Оловка је изложена светлу. Светлост се креће с различитих страна и перципира се сенка оловке.

Активност 2. Ученици се подстичу да представе сенке објекта техником сенчења оловком. Дају им се додатна објашњења да приликом цртања увек треба гледати одакле долази светлост и како се црта сенка на објекту који се црта. Светлост и сенка су неодвојиви феномени и свако тело или објекат има своју сенку.

Активност 3. Ученици цртају оловком на задати мотив „Мој љубимац”, користећи линију и сенчење.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Изолагање цртежа, њихово разгледавање и анализа истих. У анализи је акценат стављен на представљању сенки и начин на који се сенчење изводи.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

Шта сте данас учили? шта си научио? Шта вам је било најзанимљивије? Јесте ли се суочили са неким проблемом? Које врсте? Како сте то решили? Шта бисте могли да радите у будућности на часовима где морате да бацате сенке?

СРЕДСТВА

Блок број 5, оловка НБ 5, фотографије које приказују сенке, батеријска лампа.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Настала уметничка дела.
- Учешће у изради сопствених и анализа заједничких радова.

У складу са стандардом оцењивања: **Представља сенку објекта опажањем светлости и сенки**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Бити у стању објаснити сенчење као ликовну технику.
- Да опише како су представљали сенку објекта.
- Правилно нанесу сенчење.
- Анализирају цртеже другова из разреда у смислу примене сенчења.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Међупредметна интеграција са предметом Српски језик када ученици причају причу након што су посматрали сенке дрвета.

Предлог за слободне активности. Ученици добијају задатак да ујутро, поподне и поподне посматрају сенку у школском дворишту/испред зграде и да је прикажу цртежом (положај сунца и сенке у три различита периода дана).

II ТЕМА: СЛИКАЊЕ

Ликовно образовање за III разред

Тридесет други час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликарству (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градација, фантазија, ликовна изложба, атеље, декорација) комплементарни парови.

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Декорише различите предмете и даје естетску оцену оригиналних радова.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Наставник показује ученицима врећицу у којој се налази плочасто камење. Три ученика затворених очију извлаче по један каменчић и погађају о ком материјалу се ради. Показују им се камење и постављају проблемско питање.

- Како могу декорисати камење и добити декорисане предмете од њих?

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ– искуствено учење (30 минута)

Након дискусије, ученици се припремају за рад са природним материјалима – камењем. Сваки ученик треба да на каменчићу наслика срце, цвет или нешто по свом избору или наслика бубамара, лептира или пчелу.

Ученици користе природне материјале (камен одређеног облика и величине) за израду украсних предмета сликањем. Добијају упутства за комплетну припрему радног простора, за цртање фломастером облика који ће сликати, за

наношење боје веће густине, за прецизан рад одговарајућим четкицама и остављање времена да се нанесена боја осуши. Након добијених инструкција, следи самосталан рад у којем ученици имају слободу експериментисања и креирања властитих радова.

Ученици, подељени у мале групе, добијају плаву карту. Уз помоћ разних гранчица, каменчића украшавају слику како би се добила ликовна целина с одређеном естетском вредношћу. Затим следи презентација ликовних остварења из групног рада, који су њихови ауторски радови, те дају естетску оцену.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Следи анализа и расправа о дизајнираним производима и комплетној декораци која је добивена. Након анализе, оригинални радови су изложени у холу школе.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискуса о следећим питањима:

1. Шта смо данас радили? 2. Са којим материјалима сте радили? 3. Да ли сте се суочили са неким проблемом или потешкоћама? Које врсте? 5. Како сте то решили? 6. Шта бисмо могли направити у будућности од камења или другог природног материјала?

СРЕДСТВА

Врећа, каменчићи, маркери, картон, темпера боје, четкице, фотографије, картон.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ☐ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- ☐ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ☐ Естетска оцена насталих радова.
- ☐ Учесће у анализи изложених ликовних дела.

У складу са стандардима оцењивања: Ради естетску процену оригиналних радова и декорира различите предмете сликањем, наставник треба да очекује од ученика следеће резултате:

Да објасне начин на који су украшавали камен.

- ☐ Да разумеју значење оригиналног дела.
- ☐ Да направе естетску процену оригиналних радова другова из разреда.

Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

IV ТЕМА: ШТАМПАЊЕ, ДИЗАЈН И ВИЗУЕЛНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

Ликовно образовање за III разред

Тридесет трећи час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

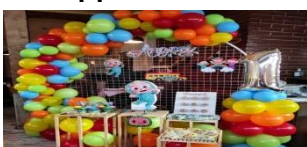
Дизајн и визуелне комуникације - средства, материјали, технике, поступци и елементи (дизајн, шара, орнамент, накит, декорација, амбалажа, оригами, илустрација, фотографија, корице књиге, постер, плакат, визуелне комуникације, визуелни знак, естетска процена)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

- Дизајнира визуелне знакове са датим значењем.
- Израђује декорацију помоћу рачунара и штампача.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Кроз презентацију наставник показује знакове и украсе различитих предмета. Кроз технику *Минут размишљања* ученици имају задатак да анализирају знакове и дају процену коју поруку преносе и на који начин су направљени и декорисани. Од ученика се тражи

да објасне о декорацији.

Након тога следи објашњење кроз питања за усмеравање. Наставник, заједно са ученицима, објашњава појам декорација (да представља додатак који тежи да учини нешто привлачнијим.).

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (30 минута)

Наставник дели ученике у мале групе. Групни рад следи према властитим фантазијама, уз претходно добијена упутства за примену разних облика, облика, боја, простора и величина.

- ❑ **Прва група** добија упутства за израду визуелних знакова (нпр. знакова за заштиту животне средине, коришћењем природних материјала). Наставник упућује ученике да од природних материјала које су донели (шљунак, дебели картон, суво лишће, гранчице, зрна кукуруза, пасуљ, сочиво...) направе знак за рециклажу.
- ❑ **Друга група** је упућена да направи знакове за правилно понашање у возилу. На рачунару или таблету ученици цртају визуелне знакове за правилно понашање у аутобусу.
- ❑ **Трећа група** треба да направи декорацију за рођенданску честитку. Ученицима се на картону дају упутства за писање порука о слављенику и цртање или лепљење различитих предмета везаних за рођенданску тему.
- ❑ **Четврта група** је упућена да креира украсе карактеристичне за одређени празник, у програму за цртање на таблету или рачунару.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Групе представљају и дискутују о начину израде визуелних знакова и украса и њиховим разликама. Ради се анализа, критички сагледава степен креативности, педантности у раду, сарадње у групи, начина комуникације у групи, времена потребног за реализацију замишљеног итд.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

1. Шта смо данас радили? 2. Која вам се активност највише допала? 3. На који проблем сте наишли приликом креирања визуелног знака? 4. Где ћете применити оно што сте научили у свакодневном животу?

СРЕДСТВА

Компјутер, таблет, картон, природни материјали, листови у боји, маркери, темпера боје, четкице, балони.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- ❑ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ❑ Естетска оцена насталих радова.
- ❑ Учесће у анализи изложених уметничких дела.

У складу са стандардима оцењивања: **Дизајнира визуелне знакове са задатим значењем и креира декорације помоћу рачунара и штампача**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- ❑ Бити у стању објаснити визуелне знакове и декорације.
- ❑ Разумети значење визуелних знакова и декорација.

- Правилно и естетски проценити слику визуелним знаковима и слику са декорацијама.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

I ТЕМА: ЦРТАЊЕ

Тридесет четврти час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у цртању (контурна линија, простор - дубина, близу/далеко, ентеријер/екстеријер, ликовна целина, детаљ, текстура, ритам)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Црта различите врсте текстура тушем.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

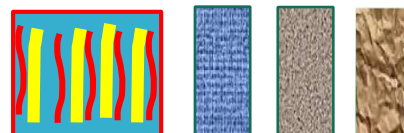
УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (5 минута)

Игра „Опиши предмет”. Ученици цртају различите предмете из чаробне врећице. Наставник даје упутства за описивање објеката који ће бити извучени према задатим питањима:

1. Шта сте извукли? Опишите предмет.
2. Којим чулом додирујете његову површину?
3. Каква је текстура нацртаних објеката? (Плишани медо, шишарка, камен, мокри/сухи сунђер, дрвена оловка...)

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ– искуствено учење (30 минута)

Кроз питања за усмеравање, наставник усмерава ученике и заједно с њима расветљава појам текстуре.

Текстура је површина било којег материјала. Када је површина представљена цртежом, сликом, графиком, тада се резултат назива текстура.

Текстура је спољна карактеристика површине било које природне и вештачке материје која се може визуелно уочити. Текстура може бити тврда/мека, храпава/глатка, сува/мокра. Дебеле, танке, дуге, кратке, равне и закривљене линије користе се за представљање различитих материјала различитих текстуре.

Наставник показује цртеже направљене тушем, са различитим врстама линија како би се увидео тип текстуре. Ученицима се даје упутство да замишљају капи кише и облаке. Наставник их подстиче да разговарају о киши и облацима кроз питања: Какве су текстуре кишних капи? (Глатке.) Какве су текстуре облака? (Храпаве.) Којим линијама би представили кишу и облаке? (Праве, танке, кратке.)

Како су текстуре кишних капи? (Глатке.) Какве су текстуре облака? (Храпаве.) Којим линијама би представили кишу и облаке? (Праве, танке, кратке.)

Ликовно стварање. Ученици цртају по задатом мотиву „Облачно време”, оловком, тушем, пером, дрвећем и фином четком, користећи линију и текстуру.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Излагање цртежа, преглед и анализа у односу на правилну примену линије као ликовног елемента. Анализирају се спољне (контурне) и унутрашње линије како би се утврдило да ли се разликују по дебљини или су једнаке. Анализира се текстура и користе ли се праве врсте линија за приказ реалног изгледа облака и кишних капи.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

1. Шта смо данас радили? 2. Шта сте научили? 3. Да ли сте се суочили са неким проблемом? 4. Како сте то решили? 5. Који део лекције је на вас оставио највећи утисак? Зашто? 6. Како ћете користити оно што сте научили у свакодневном животу?

СРЕДСТВА

Блок број 3, туш, четка, перо, чаробна торбица, разни предмети (плишане играчке, прибор за писање...)

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Ликовни радови рађени техникама цртања туш и четка, туш и перо.
- Учесће у изради сопствених и анализа заједничких радова са аспекта представљања текстура применом различитих линија.

Према стандарду оцењивања: **црта различите врсте текстура тушем**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће резултате:

- Да могу објаснити линију као уметнички елемент.
- Да правилно комбинују технике оловке и четке за туширање.
- Да примене уметничке елементе линије и текстуре.
- Да комбинују линије и црту.
- Да анализирају цртеже другова из разреда у смислу различитих типова текстура туша.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

II ТЕМА: СЛИКАЊЕ

Тридесет пети час

Ликовно образовање за III разред

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликарству (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, градација тонова, фантазија, уметничка изложба, атеље, декорација)

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Прави уметничку композицију користећи примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, контрастне боје и ахроматске боје.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

Игра „Нацртај боју”. На хамеру су исписани појмови: примарни, секундарни, хладни, топли, контрастни и ахроматски. Ученици добијају врећицу која садржи траке различитих боја и извлаче по једну траку. Наставник упућује сваког ученика да залепи своју нацртану траку на одговарајуће место (на пример: црвена – примарна боја, наранџаста – секундарна боја, црна – ахроматска, бела – ахроматска, зелена – хроматска, наранџаста – топла боја, црвена и зелена – контрасти боја, љубичаста и жута – контрастне боје и сл.)

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Презентацијом слика и питања наставник подстиче ученике на размишљање о најближој шуми у свом окружењу. Упућују се да сликају на мотиву „Шума”, техником темпере, гваша или

пастела, користећи ликовне елементе боје и текстуре, док се за бољу перцепцију текстуре препоручује пастел на крају. Истовремено се води рачуна о стварању уметничке композиције користећи примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, контрастне боје.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Изложба ликовних дела, разматрање и естетска анализа истих у односу на употребу примарних и секундарних боја, хладних и топлих боја, контрастних боја и ахроматских и хроматских боја.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

1. Шта смо данас радили? 2. Која вам је активност била најзанимљивија? 3. Какав би био свет без боја? 4. Како боје утичу на нас? 5. Која је ваша омиљена боја? 6. Шта вам је било најзанимљивије на часу?

СРЕДСТВА

Хамер, лепак, врећица, траке различитих боја, компјутер, фотографије, гваш или пастел.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- ❑ Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- ❑ Практична активност током часа (учешће у активностима).
- ❑ Настала уметничка дела.
- ❑ Учешће у изради сопствених и анализа заједничких креација у смислу примене различитих боја.
- ❑ Објашњење које су дали са примарним и секундарним бојама, хладним и топлим бојама, контрастним бојама и ахроматским и хроматским бојама.

У складу са стандардом оцењивања: **Направите ликовну композицију користећи примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, контрастне боје и ахроматске боје**, наставник треба да очекује од ученика да постигну следеће исходе:

- ❑ Бити у стању објаснити основне и секундарне боје.
- ❑ Да опише како се добијају секундарне боје.
- ❑ Правилно комбинује примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, контрастне боје и ахроматске и хроматске боје.
- ❑ Да анализирају ликовне радове другова из разреда у смислу комбинације примарних и секундарних боја, хладних и топлих боја, контрастних боја и ахроматских и хроматских боја.

* Према томе, сваки наставник може направити контролну листу (чек листу), односно листу за праћење напретка ученика.

Тридесет шести час

САДРЖАЈИ И ПОЈМОВИ

Ликовни елементи у сликарству (примарне и секундарне боје, хладне и топле боје, спектар боја, ликовна композиција, оригинални рад, репродукција, контрастне боје, ахроматске боје, тонска градијација, фантазија, уметничка изложба, атеље, декорација) комплементарни парови.

СТАНДАРДИ ОЦЕЊИВАЊА

Користи компјутер у сликању.

СЦЕНАРИО ЗА ЧАС

УВОДНА АКТИВНОСТ – активирање предзнања (10 минута)

Ученицима се поставља питање са постављеним проблемом - да истакну неколико разлика и сличности између сликања сликарским алатом и сликања на компјутеру. Од њих се тражи да назначе и објасне која им је врста слике занимљивија и зашто.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ – искуствено учење (25 минута)

Ученици прате упутства за сликање на компјутеру. У програмима за цртање/сликање постоје: алати за означавање, алати за цртање слободном руком, алати за брисање (гумица), алати за сликање (четка, спреј, конзерва), цртање линија и геометријских облика. Ученици прате демонстрацију наставника о коришћењу примарних и секундарних боја, хладних и топлих боја,

контрастних боја и ахроматских и хроматских боја кроз различите компјутерске апликације.

Дају им се смернице за рад с програмским алатима за цртање/сликање и креирање уметничке композиције с нагласком на кориштење примарних и секундарних боја, хладних и топлих боја, контрастних боја и ахроматских и хроматских боја. Представљањем слика са мотивима летње сезоне, наставник упућује ученике да сликају по мотиву „Лето” помоћу алата програма за цртање, применом основних и секундарних боја, хладних и топлих боја, контрастних боја и ахроматских и хроматских боја и да креирају уметничку композицију.

ЗАВРШНА АКТИВНОСТ - извлачење закључка (5 минута)

Након завршеног самосталног рада ученици презентују алате које су користили за израду дигиталног ликовног дела и које су ликовне елементе користили у слици.

РЕФЛЕКСИЈА

Води се дискусија о следећим питањима:

1. Шта смо данас радили? 2. Које сте алате највише користили у компјутерским сликама? 3. Шта сте научили? 4. Како ћете

користити оно што сте научили у свакодневном животу?

СРЕДСТВА:

Компјутер, пројектор, паметна табла, таблет, фотографије.

ПРАЋЕЊЕ НАПРЕТКА

- Усмени одговори на питања наставника или другова из разреда.
- Практична активност током часа (учешће у активностима).
- Учесће у креирању сопствених и анализа дигиталних креација.

У складу са стандардом: **Користе компјутер приликом сликања** ученик треба да постигне следеће резултате:

- Да може да објасни како је направио дигиталну слику.
- Да анализира дигитална уметничка дела и забележи уметничке елементе коришћене у њиховом стварању.

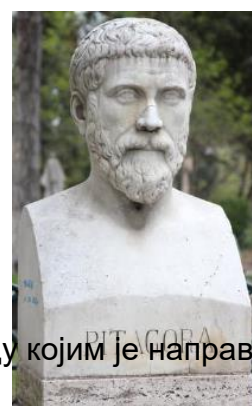

Ликовни језик

- ❑ Контраст у пластичном обликовању значи **спајање више делова у једну целину** коришћењем великих, малих; глатких, храпавих, ваљаних, угаоне текстуре (површине).
- ❑ Тродимензионални објекти заузимају одређени простор. Форма је главни израз у обликовању пластике. Овако обликоване креације могу бити угаоног, цилиндричног, округлог, испупченог, удубљеног облика.
- ❑ У погледу простора, форма може бити затворена, отворена или може имати мање или веће отворе. Лопта, сијалица, коцка, камен имају затворену форму. Шоља, ваза и сл. имају отворени облик.
- ❑ Глина је материјал за обликовање од којег се израђују тродимензионални радови. Ради се прстима и алатима за обликовање. Када се глина испече, назива се теракота. Овако печена глина дуго траје и има леп изглед.

Алати за обликовање глине

Биста математичара Питагоре

Упишите бројеве од 1 до 7 у квадратиће према редоследу којим је направљена глинена посуда.

1.

Пажљиво погледајте фотографије и одредите од чега су направљене ове бисте.

Биста Гоје

- ☐ мермер
- ☐ глина
- ☐ камен
- ☐ бронза
- ☐ метал

Биста Бернх Кастриота - Свенсенберга

- ☐ мермер
- ☐ глина
- ☐ камен
- ☐ бронза
- ☐ метал

Биста Д. В. Бостова

- ☐ мермер
- ☐ глина
- ☐ камен
- ☐ бронза
- ☐ метал

Биста Мајке Терезе

- ☐ мермер
- ☐ глина
- ☐ камен
- ☐ бронза
- ☐ метал

Ликовни језик

- ❑ Понављање боја, облика и линија је свуда око нас. У музици, тонови се понављају у музичкој вежби. Дани, месеци се понављају итд.
- ❑ **Ритам** – понављање.
- ❑ Ритам линија, боја и облика значи понављање истих линија, облика и боја.

Ритам облика

1. Погледајте фотографије и израдите осмомартовске честитке, украсе и накит од разних материјала, оригамија и других материјала по жељи. Примените ритам боја, линија и облика. [Women's Day Craft Ideas - Bing images](#)

Ликовни језик

❑ Уметничка слика је оригинално сликарско дело које се може изградити на различитим сликарским подлогама. Оригиналноста рада се односи на чињеницу да је резултат ауторове инспирације и ствара осећај оригиналности и нечега новог.

Репродукција је копија оригиналног дела која се може направити на различите начине и не може заменити оригинално дело.

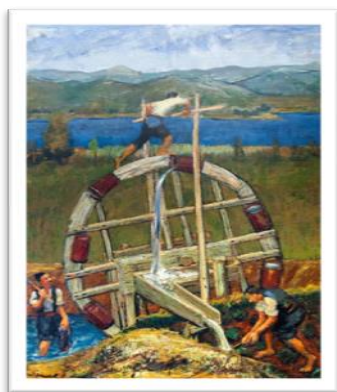
❑ Погледај слике македонских сликара кроз историју који су оставили велика и значајна уметничка дела: Борка Лазески, Глигор Чемерски, Лазар Личеноски, Никола Мартиноски, Миле Корубин, Омер Калеси и други.

Глигор Чемерски, мозаик,
Македонија - Света земља, 2006.
година

1.

Погледај слике познатих македонских уметника и проце и повежи их.

Лазар Личеноски, уље на платну

Никола Мартиноски, Мртва природа - цвеће, 1931/33.

РЕПРОДУКЦИЈЕ

Омер Калеси

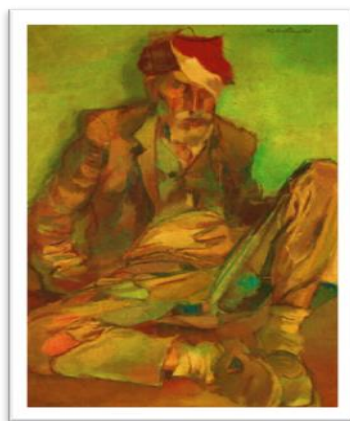
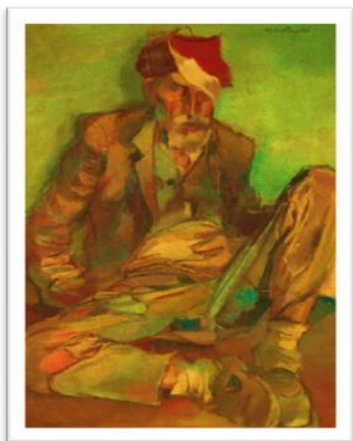

Миле Корубин, Мотив из
Сараја, акрил на иверици,
1982. година

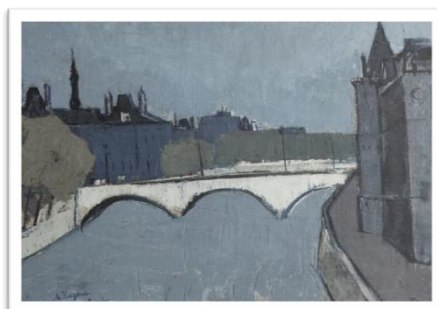

1.

Испод сваке слике македонских сликара, одреди и напиши оригинал или репродукција.

Никола Маретиноски, уље на платну, 1938. год.

Миле Корубин, Пејзаж из Париза, уље на платну, 1957. година

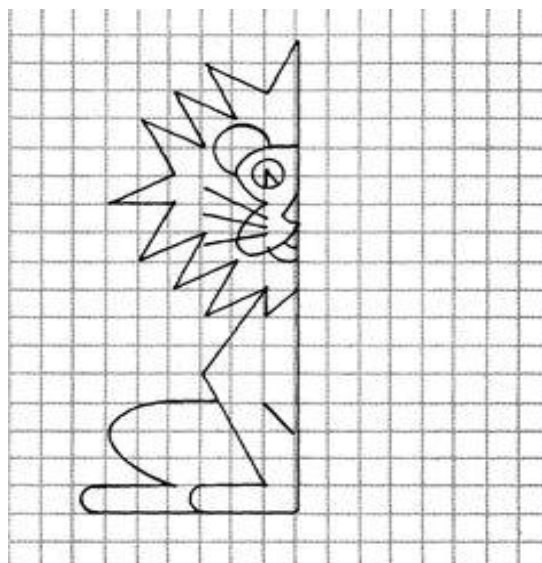
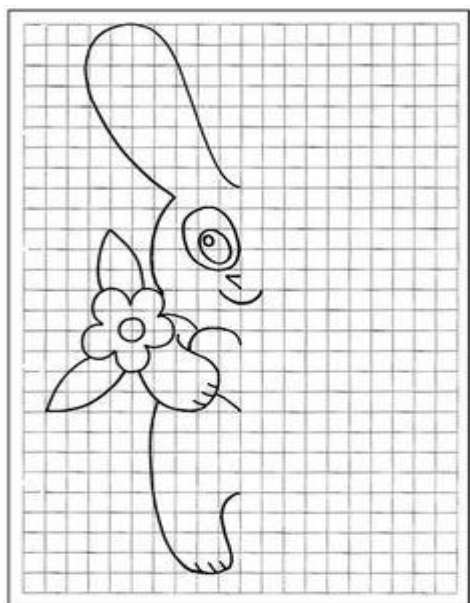
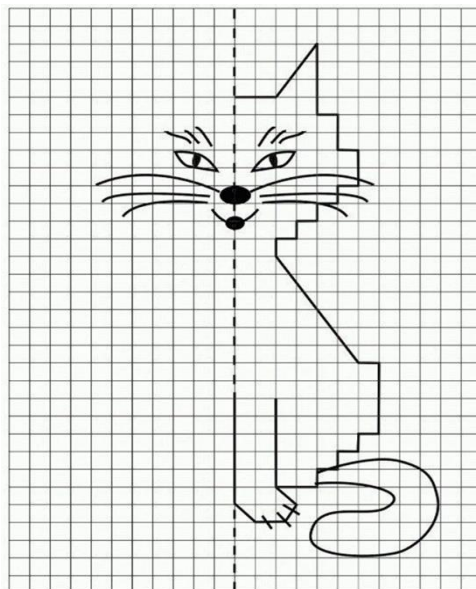
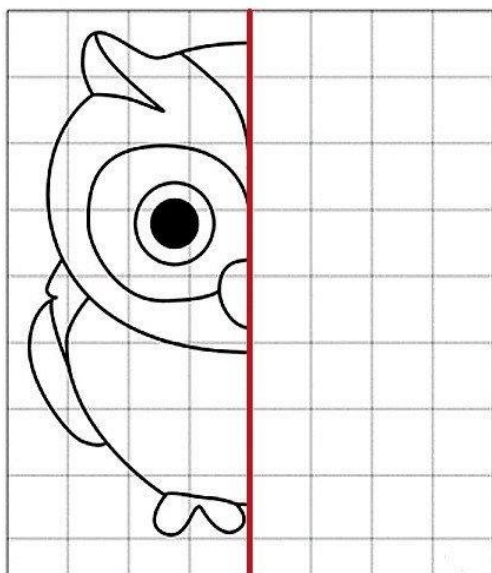
Глигор Чемерски, мозаик споменика слободе у Кочанима, 1981. година

Ликовни језик

- Линија контуре је спољна линија која описује облик. Црта се дебље од осталих линија. Истиче облик показује основне карактеристике онога што се црта.

1.

Покушај фломастером да нацрташ контурне линије ових животиња, а затим их обоји.

Наслов на оригиналот: Прирачник за наставници за реализација на наставата по
Ликовно образование за III одделение на деветгодишното образование
Приручник за наставнике за извођење наставе Ликовног образовања за III разред
деветогодишњег образовања

Издавач: Биро за развој образовања

Уредник: Абдулфета Фетаи

Автори:

Филип Фидановски

Жаклина Ристовска

Весна Бошковска

Стручна подршка:

мр Иванка Мијић, координатор

Рајмонда Незири, координатор

Зоран Мазновски

Олгица Наумоска

Гордана Цветковска

Флора Бесими

Преведено са македонског језика:

Нена Ристић Костовска

Година издавања – 2024.

Место издавања – Скопје

Електронско издање

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:74(035)=163.41

ФИДАНОВСКИ, Филип

Приручник за наставнике за извођење наставе Ликовног образовања за III разред на деветогодишњег образовања [[Електронски извор]] / Филип Фидановски, Жаклина Ристовска, Весна Бошковска ; [преведено са македонског језика Нена Ристић Костовска]. - Скопје : Биро за развој образовања, 2024

Начин на пристапување (URL):

http s://brogovmk-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/bro_macedonia_bro_gov_mk/EZoN1FXqh-BAhQUH4y-eyX4BhkTYN-i3EoAnnAQYqGLZiQ?e=dNZSjN.

- Превод на делото: Прирачник за наставници за реализација на наставата по Ликовно образование за III одделение на деветгодишното образование. - Текст во ПДФ формат, 101 стр., илустр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 22.04.2024

ISBN 978-608-206-141-2

1. Ристовска, Жаклина [автор] 2. Бошковска, Весна [автор]

COBISS.MK-ID 63544581